«ئىنجىل 9-قىسىم»

«گالاتىيالىقلارغا»

© مۇقەددەس كىتاب 2012
CC BY-SA 4.0
www.mukeddeskalam.com
«ئۇيغۇرچە كالام تەرجىمىسى»

ئىنجىل 9-قىسىم

«گالاتىيالىقلارغا»

روسۇل پاۋلۇس گالاتىيا ئۆلكىسىدىكى جامائەتلەرگە يازغان مەكتۇپى

كىرىش سۆز

بۇ بەلكىم روسۇل پاۋلۇسنىڭ يازغان خەتلىرىنىڭ تۇنجىسى بولۇپ، كورىنت ياكى ئەفەسۇس شەھىرىدە مىلادىيە 52-يىللىرىدا يېزىلغان بولۇشى مۇمكىن. گالاتىيا ئۆلكىسى (بۈگۈنكى تۈركىيىدە) رىم ئىمپېرىيەسىگە تەۋە ئىدى. پاۋلۇس مىلادىيە 51-يىللىرىدا شۇ يەرلەرگە بارغان: «مۇقەددەس روھ ئۇلارنىڭ ئاسىيا ئۆلكىسىدە سۆز-كالامنى جاكارلىشىغا يول قويمىغان بولۇپ، پاۋلۇسلار ئەمدى فرىگىيە ۋە گالاتىيا رايونلىرىدىن ئۆتۈپ، مىسىيە رايونىغا كەلگەن...» («روس.» 6:16). بەزىلەر، پاۋلۇس خېلى بۇرۇن، تۇنجى خىزمەت سەپىرىدە شۇ رايوننىڭ جەنۇبىي چەتلىرىدىن ئۆتكەن ۋاقىتلاردا گالاتىياغىمۇ بېرىپ كەلگەن، دەپ قارايدۇ («روس.» 13-14-بابلار). ئومۇمەن «روسۇللارنىڭ پائالىيەتلىرى»دە ئۇنىڭ شۇ يەردە خۇش خەۋەرنى جاكارلاشلىرى توغرۇلۇق بىۋاسىتە خاتىرە يوق؛ ئەمما روشەنكى، ئۇ شۇنداق ئىشلارنى قىلغان ۋە شۇنىڭ بىلەن بىرنەچچە جامائەت ئاپىرىدە بولغان. بۇ ئىشنىڭ ئۆزى بىزگە، روسۇللارنىڭ نۇرغۇنلىغان ئۇلۇغ ئىشلىرى «روسۇللارنىڭ پائالىيەتلىرى»دىلا خاتىرىلەنمىگەنلىكىگە ياخشى ئەسلەتمە بولۇشى كېرەك (يەنە «يۇھ.» 25:21نى كۆرۈڭ). ئۇشبۇ خەتنىڭ پاۋلۇس گالاتىيا ئۆلكىسىگە بېرىپ ئۇزۇن ئۆتمەي يېزىلغانلىقى: «سىلەر ئۆزۈڭلارنى مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى ئارقىلىق چاقىرغۇچىنىڭ يېنىدىن شۇنچە تېز يىراقلاشتۇرۇلۇپ ...» (6:1) دېگەن سۆزدىن كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ.

«سىناگوگلار» توغرۇلۇق

يەھۇدىي خەلقى مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 605-يىلى بابىل ئىمپېرىيەسى تەرىپىدىن سۈرگۈن قىلىنغاندىن كېيىن كۆپ يەھۇدىيلار ئاسىيا ھەم كېيىنكى رىم ئىمپېرىيەسى تېررىتورىيەسىگە تارقىلىپ، شۇ يەرلەردە تۇرۇپ قالغاندى. ھەربىر تۇرغان يەردە ئۇلار ئادىتى بويىچە شەنبە («شابات» — دەم ئېلىش كۈنى) كۈنىدە دۇئا قىلىش ۋە تەۋرات ئوقۇشقا يىغىلاتتى؛ مۇشۇ يىغىلىشلار «سىناگوگ» دەپ ئاتىلاتتى. ۋاقىت ئۆتكەنسېرى ئۇلار ئەتراپىدىكى يات ئەللەردىن بولغان كۆپ كىشىلەر يەھۇدىيلارنىڭ «ئاسمان-زېمىننى ياراتقان بىردىنبىر خۇدا» توغرۇلۇق گۇۋاھلىقىغا قىزىقىپ، تەۋراتتىكى ھەقىقەتلەرگە جەلپ قىلىنغان (تەۋرات تەخمىنەن مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 220-يىلى گرېك تىلىغا تەرجىمە قىلىنغان). ئاز بولمىغان بىر قىسىم «يات ئەللىكلەر» (يەھۇدىي ئەمەسلەر) بۇتپەرەسلىكنى تاشلاپ، «سىناگوگ»لارغا كىرىپ سورۇننىڭ كەينىدە ئولتۇرۇشقا، تەۋرات توغرۇلۇق تەلىملەرنى ئاڭلاشقا رۇخسەتكە ئېرىشتى. بەزىلىرى ھەتتا «يەھۇدىيلار بولساق» دەپ تەلەپ قىلغان. ئۇنداق كىشىلەر خەتنە قوبۇل قىلىپ، كۆپ تەلىم-تەربىيە ئاڭلىغان ۋە تەپسىلاتى كۆپ بولغان ئىمتىھانلارنى بېرىپ، تەۋراتنىلا ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭدىن باشقا نۇرغۇنلىغان يەھۇدىي قائىدە-يوسۇنلىرىنىڭ بويۇنتۇرۇقى ئاستىغا كىرگەندىن كېيىن سىناگوگتىكى جامائەتكە قوبۇل قىلىناتتى. شۇنداق بولغىنى بىلەن ئۇلار بەربىر يەنىلا «ئىككىنچى تەبىقە» دەپ قارىلاتتى. ئەمما سىناگوگقا قاتناشقان «يات ئەللىكلەر»نىڭ كۆپىنچىسى «سورۇننىڭ كەينىدە ئولتۇرۇپ ئاڭلاش» بىلەن رازى ئىدى ۋە شۇنداقلا يەھۇدىيلار ھەم باشقا ئەل-يۇرتتىكىلەر تەرىپىدىن «خۇدادىن قورققانلار» ياكى «خۇدادىن قورقىدىغانلار» دەپ ئاتالغان.

خۇدانىڭ مەسىھ توغرۇلۇق ئۇ ئارقىلىق بولىدىغان نىجاتنىڭ خۇش خەۋىرىنى ھەممىدىن ئاۋۋال يەھۇدىي خەلقىگە يەھيا پەيغەمبەر ئارقىلىق ئەۋەتكەنلىكى، ئاندىن مەسىھ ئۆزى بۇ خەۋەرنى ئۇلارغا جاكارلاشقا باشلىغانلىقى تارىختىكى ئېنىق پاكىتتۇر. پاۋلۇس نۇرغۇن سەپەرلىرىدە «خۇش خەۋەرنى ئاۋۋال يەھۇدىيلارغا، ئاندىن ئەللەرگە جاكارلاش» دېگەننى ئۆز پرىنسىپى قىلىپ، بارغان يەرلىرىدە ئۇدۇل يەھۇدىيلارنىڭ

سىناگوگنى تېپىپ ئۇلارغا خۇش خەۋەرنى ئاۋۋال جاكارلايتتى؛ چۈنكى ئۇلار پەلەستىندە تۇرغان يۇرتداشلىرىدەك خۇش خەۋەرنى ئاڭلاش پۇرسىتىگە تېخى ئېرىشمىگەن بولۇشى مۇمكىن ئىدى.

سىناگوگلاردا خۇش خەۋەر جاكارلانغىنىدا قانداق ئىشلار يۈز بەرگەنلىكىدىن تىپىك بىر مىسالنى كۆرەيلى («روس.» 17:1-5): —

«ئۇلار (پاۋلۇس بىلەن ئۇنىڭ ھەمراھلىرى) سەپىرىنى داۋام قىلىپ ئامفىپولىس ۋە ئاپوللونىيا شەھەرلىرىدىن ئۆتۈپ، تېسالونىكا شەھىرىگە كەلدى. ئۇ يەردە يەھۇدىيلارنىڭ سىناگوگى بار ئىدى. پاۋلۇس ئادىتى بويىچە ئۇلارنىڭ ئارىسىغا كىرىپ، ئۇدا ئۈچ شابات كۈنى ئۇ يەردە جەم بولغانلار بىلەن مۇقەددەس يازمىلارنى شەرھلەپ مۇنازىرىلىشىپ، ئۇلارغا مەسىھنىڭ ئازاب-ئوقۇبەتلەر تارتقاندىن كېيىن ئۆلۈمدىن تىرىلىشى مۇقەررەر دەپ ھەم چۈشەندۈردى ھەم ئىسپاتلىدى ۋە: — مەسىھ بولسا، دەل مەن سىلەرگە جاكارلىغان شۇ ئەيسانىڭ ئۆزىدۇر! — دېدى.

يەھۇدىيلارنىڭ ئىچىدىن بەزىلەر قايىل بولۇپ ئىشىنىپ، پاۋلۇس بىلەن سىلاسقا قوشۇلدى؛ شۇنداقلا خۇدادىن قورقىدىغان گرېكلەردىن زور بىر توپ ئادەملەر ۋە يۇقىرى تەبىقىدىكى گرېك ئاياللارمۇ شۇنداق ئىدى. بىراق يەھۇدىيلار بۇنىڭغا ھەسەت قىلىپ، ئۆزلىرىگە بازار-كوچىلاردىن بىرنەچچە قەبىھ ئادەملەرنى يىغىپ، بىر توپ ئادەملەرنى توپلاپ، شەھەرنى ئاستىن-ئۈستۈن قىلىۋەتتى. يەھۇدىيلار پاۋلۇس بىلەن سىلاسنى تۇتۇپ، شەھەر خەلق كېڭەشمىسىگە تاپشۇرۇپ بېرىش مەقسىتىدە ياسون ئىسىملىك بىرسىنىڭ ئۆيىگە باستۇرۇپ باردى...».

پاۋلۇسنىڭ گالاتىيا ئۆلكىسىدە توختاش سەۋەبى بىرىنچىدىن خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈش ئەمەس، بەلكى ئاغرىپ قالغانلىقى ئۈچۈن شۇ يەردە دەم ئېلىشقا بارغان بولۇشى مۇمكىن (4:13). شۇنداقتىمۇ ئۇ پرىنسىپ بويىچە ئۇدۇل سىناگوگ ياكى سىناگوگلارغا كىرىپ، «ئاۋۋال يەھۇدىيلارغا» («رىم.» 1:16) خۇش خەۋەرنى جاكارلىدى. شۇ سورۇنلاردا يات ئەللەردىن بولغانلارنى كۆپ دەپ پەرەز قىلساق ئورۇنسىز

بولمايدۇ. قانداق ئىشلار بولغانلىقى توغرۇلۇق بىۋاسىتە قالدۇرۇلغان خاتىرە يوق، لېكىن ئۇشبۇ خەتنىڭ تەپسىلاتلىرىدىن يۇقىرىدا كۆرسىتىلگەن «تېسالونىكادىكى ۋەقە»دەك، چوڭ غوۋغا بولۇپ ئېتىقادچىلار يەھۇدىيلار تەرىپىدىن ئېغىر زىيانكەشلىككە ئۇچرىغان، دەپ قىياس قىلىمىز. ئۈچ خىل كىشىلەر ئېتىقاد قىلغانىدى — (1) يەھۇدىيلار (پاۋلۇس خەتتە «يەھۇدىي قېرىنداشلار»غا بىۋاسىتە بىرنەرچچە ئېغىز سۆز قىلىدۇ)؛ (2) سىناگوگقا قاتناشقان «خۇدادىن قورققان» يات ئەللىكلەر ۋە (3) بۇتپەرەسلەر (پاۋلۇس مۇشۇنداق ئۇچىنچى خىل قېرىنداشلارغا: «بۇرۇن، خۇدانى تونۇمايدىغان ۋاقتىڭلاردا دەرۋەقە يالغان ئىلاھلارغا چوقۇنۇپ، ئۇلارنىڭ قۇللۇقىدا بولغانىدىڭلار» — دەيدۇ (8:4)).

پاۋلۇسنىڭ خېتىدە دېيىلىشىچە ئۇلار ئەسلىدە مەسىھنىڭ سۆزىنى ئوچۇق كۆڭۈل بىلەن قوبۇل قىلغان؛ ئۇلار ئۇنىڭ كۆز ئاغرىقىنى كۆرۈپ پاۋلۇسنىڭ ئېيتقىنىدەك: «سىلەر مۇمكىن بولسا، ماڭا كۆزلىرىڭلارنى ئويۇپ بېرىشكە رازى ئىدىڭلار!» دېگەندەك بولغان (15:4). مۇقەددەس روھ مۆجىزىلەرنى يارىتىپ كۈچلۈك ئىشلىگەن ھەم پاۋلۇس ئۇلارغا خەت يازغان ۋاقتىدىمۇ ئۇلارنىڭ جامائىتىدىكى بەزى كىشىلەر ئارقىلىق مۆجىزىلەرنى يارىتىپ ئىشلىمەكتە ئىدى (5:3). پاۋلۇس ئۇلارنىڭ يېنىدىن كەتكەندىن كېيىنمۇ ئۇلار ئېتىقاد يولىدا كۈچەپ ئالغا بېسىپ ئاجايىب نەتىجىلەرنى كۆرسەتتى. پاۋلۇس: — «سىلەر ئوبدان چېپىپ مېڭىۋاتقانىدىڭلار» دەيدۇ (7:5).

ئېغىر بىر مەسىلە پەيدا بولىدۇ

لېكىن بۇ ئادەمنى خۇشال قىلىدىغان مەنزىرە تۇيۇقسىز ئۆزگەرگەنىدى. گالاتىيالىقلار ئارىسىدا ئۆزىنى «مەسىھگە ئېتىقادچى» دەۋالغان (بەلكىم يېرۇسالېمدىن چىققان) بەزى يەھۇدىي «مۇرتىلار» پەيدا بولغان. ئۇلار: — «مەسىھگە ئىشەنگەن يات ئەللەردىن بولغانلارنىڭ ھەممىسى گۇناھدىن تولۇق قۇتقۇزۇلۇش ئۈچۈن خەتنە قوبۇل قىلىشى زۆرۈر» دېگەن «يېڭى بىر تەلىم»نى كۆتۈرۈپ چىققان. ئۇلارنىڭ دېگىنى، خۇدا خەتنىنى ئىبراھىم پەيغەمبەر بىلەن تۈزگەن ئەھدىسىگە بەلگە قىلىپ: — «مەن بىلەن سىلەرنىڭ ۋە

سەندىن كېيىنكى نەسلىڭنىڭ ئارىسىدا تۇتۇش كېرەك بولغان ئەھدەم شۇكى، ئاراڭلاردىكى ھەربىر ئەركەك خەتنە قىلىنسۇن... لېكىن خەتنىلىك ئېتى تۇرۇپ، خەتنە قىلىنمىغان ھەربىر ئەركەك مېنىڭ ئەھدەمنى بۇزغان ھېسابلىنىپ، ئۆز خەلقىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ...» دەپ بېكىتكەن («يار.» 17:10، 14).

شۇڭا «مەسىھكە باغلىغان ئېتىقادنى ئېتىراپ قىلىش ئۈچۈن سۈغا چۆمۈلدۈرۈشتىن باشقا، بارلىق ئېتىقادچىلار خەتنىنىمۇ قوبۇل قىلىشى كېرەك» دېيىشى خېلى ئورۇنلۇقتەك كۆرۈنەتتى (بۇ تەلىم يەھۇدىي ئېتىقادچىلارنىڭ جامائەتلىرىگە ھېچ تەسىر يەتكۈزمىگەن، ئەلۋەتتە؛ چۈنكى ئۇلار ئاللىبۇرۇن، تۇغۇلۇپلا خەتنە قىلىنغان). ئەمدى شۇ ئادەملەر پاۋلۇس گالاتىيالىقلارغا جاكارلىغان خۇش خەۋەرگە قوشماقچى بولغان «كۆرۈنۈشتە ئورۇنلۇق» بۇ «كىچىككىنە بىر قوشۇمچە»نىڭ نېمە زىيىنى بولىدۇ؟ ئەمەلىيەتتە بولسا بۇ «تەلىم» مەسىھنىڭ بارلىق گۇناھكارلار ئۈچۈن بولغان قۇربانلىقى ئېلىپ كەلگەن نىجاتنىڭ ئاساسىنى مۇتلەق ئىنكار قىلغۇچى زەھەرلىك ئۇرۇقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالغانىدى. ئۇنداق تەلىمنى جاكارلىغانلارنى پەقەت ئۆزلىرىگە نىسبەتەن ئىشنى كىچىكلىتىش ھەم ئۆزلىرىنى جامائەتتە يۇقىرى كۆرسىتىشنى نىشان قىلغان خالاس، دەيدۇ پاۋلۇس. يات ئەللەردىن بولغان ئېتىقادچىلار خەتنە قوبۇل قىلغان بولسا بۇ كىشىلەر باشقا يەھۇدىي يۇرتداشلىرىغا: «مانا، بىز كۆپ ئادەملەرنى يەھۇدىيلارغا ئايلاندۇرماقتىمىز!» دېيەلەيتتى ھەم شۇنداقلا ئۇلار مەسىھكە بولغان ئېتىقادى تۈپەيلىدىن ئۇچراۋاتقان زىيانكەشلىكنىڭ ئالدىنى ئالغىلى ياكى ئازايتقىلى بولاتتى.

ئەمدى بۇ «كىچىككىنە بىر قوشۇمچە»نىڭ نېمە ئۈچۈن شۇنچە بالايىئاپەتلىك بولغانلىقىنى، ئۇنى قوبۇل قىلغانلارنىڭ ھەممىسىنىڭ خۇدانىڭ لەنىتىگە قالغانلىقىنى بولسا قەدىرلىك ئوقۇرمەن خەتنىڭ ئۆزىنى ئوقۇغاندا چۈشىنىپ يېتىدۇ!

بىز مۇشۇ يەردە پەقەت قوشۇپ ئېيتىمىزكى، خەتتىن خەتنىڭ تولىمۇ جىددىيلىك بىلەن يېزىلىشىنىڭ ئىزلىرى ئېنىق كۆرۈنىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بەزى ھەقىقەتلەر ئىنتايىن قىسقا، ئىخچام ھالدا ئىپادىلىنىدۇ؛ تەۋراتنى ئوبدان بىلىدىغان ئوقۇرمەنلەرنىڭ بۇ ئىشلارنى چۈشىنىشى ئاسانغا چۈشىدۇ. شۇڭا مۇشۇنداق ئارقا كۆرۈنۈشتە بولمىغان ئوقۇرمەنلەر ئۈچۈن بەزى يەرلەردە پاۋلۇسنىڭ سۆزلىرىنى ئېنىق قىلىش يولىدا ئازغىنە

سۆز قوشتۇق ياكى بولمىسا ئۇلارنى ئىزاھلىدۇق. پاۋلۇس بۇ خەتنى ئۆز قولى بىلەن يازغان (11:6). ئۇ ئادەتتە كۆزى ئاجىز بولغاچقا، خەتلىرىنى كاتىپ ئارقىلىق يازاتتى؛ ئەمما بۇ قېتىم ھەتتا مۇۋاپىق كاتىپ تاپقۇدەك ۋاقتمۇ چىقمىغان ئوخشايدۇ.

پاۋلۇس كېيىن، مىلادىيە 54-يىللىرىدا يەنە گالاتىيا ئۆلكىسىگە باردى («روس.» 23:18). ئۇ چاغدا: «ئۇ شۇ يەردە تۇرغان مۇخلىسلارنى قۇۋۋەتلەندۈردى» دەپ ئوقۇيمىز؛ شۇنىڭ بىلەن بىز گالاتىيالىق قېرىنداشلار بۇ خەتتىكى ئاگاھلاندۇرۇشلار ۋە جېكىلەشلەرنى قوبۇل قىلغان دەپ چۈشىنىمىز. خۇداغا تەشەككۈر!

ئادەتتىكىدەك «قوشۇمچە سۆز»نىمىزدە بەزى ئايەتتىكى بەزى قىيىن ياكى ئالاھىدە قىزىق يەرلەر ۋە روسۇل كۆز ئالدىمىزغا كەلتۈرگەن مەلۇم بىرنەچچە ھەقىقەتلەر ئۈستىدە، شۇنداقلا ھازىرقى زامانىمىزدا بۇلارنى قانداق تەتبىقلاشقا بولىدىغانلىقى ئۈستىدە توختىلىمىز.

مەزمۇنلار: -

1. سالام ۋە ئاگاھلاندۇرۇش (1:1-10)
2. پاۋلۇسنىڭ روسۇللۇق ھوقۇقىنىڭ ئاساسى (1:11-2-باب)
3. تەۋرات قانۇنى ۋە ئېتىقاد (3-باب)
4. خۇدانىڭ پەرزەنتلىرى (4-باب)
5. مەسىھدە بولغان ئەركىنلىك ھەم مەسئۇلىيەت (5-باب-6:10)
6. خوشلىشىش، ئاخىرقى ئاگاھلاندۇرۇش (6:11-18).

«گالاتىيالىقلارغا»

(روسۇل پاۋلۇس گالاتىيا ئۆلكىسىدىكى جامائەتلەرگە يازغان مەكتۇپ)

سالاملار

1
1 مەنكى پاۋلۇس، روسۇل بولغان (ئىنسانلار تەرىپىدىن ئەمەس ياكى
ئىنسانلارنىڭ ۋاستىسى بىلەن ئەمەس، بەلكى ئەيسا مەسىھ ۋە ئۇنى
ئۆلگەنلەردىن تىرىلدۈرگۈچى(1) خۇدائاتا تەرىپىدىن تەيىنلەنگەن) 2 ۋە مەن بىلەن
بىللە تۇرۇۋاتقان بارلىق قېرىنداشلاردىن گالاتىيا ئۆلكىسىدىكى جامائەتلەرگە
سالام. 3 خۇدائاتا ۋە رەببىمىز ئەيسا مەسىھدىن سىلەرگە مېھىر-شەپقەت ۋە
خاتىرجەملىك بولغاي! 4 ئۇ خۇدائاتىمىزنىڭ ئىرادىسى بويىچە بىزنى بۇ ھازىرقى
رەزىل زاماندىن قۇتقۇزۇشقا ئۆزىنى گۇناھلىرىمىز ئۈچۈن پىدا قىلدى؛ 5 خۇداغا
بارلىق شان-شەرەپ ئەبەدىل-ئەبەدگىچە بولغاي، ئامىن!

بىردىنبىر خۇش خەۋەر

6 سىلەر ئۆزۈڭلارنى مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى ئارقىلىق چاقىرغۇچىنىڭ
يېنىدىن شۇنچە تېز يىراقلاشتۇرۇپ باشقىچە بىر خىل «خۇش خەۋەر»گە
ئەگىشىپ كېتىۋاتقىنىڭلارغا ئىنتايىن ھەيران قالماقتىمەن! 7 ئەمەلىيەتتە ئۇ
ھېچقانداق باشقا «خۇش خەۋەر» ئەمەستۇر! ـ پەقەتلا بەزى كىشىلەر سىلەرنى
قايماقتۇرۇپ، مەسىھنىڭ خۇش خەۋىرىنى بۇرمىلىماقچى بولغان، خالاس. 8 لېكىن
ھەتتا بىز ئۆزىمىز بولايلى ياكى ئاسماندىن چۈشكەن پەرىشتە بولسۇن، بىرسى
بىزنىڭ سىلەرگە جاكارلىغىنىمىزغا ئوخشىمايدىغان باشقا بىر «خۇش خەۋەر»نى

1 «ئۆلۈمدىن تىرىلدۈرگۈچى» — گرېك تىلىدا: «ئۆلگەنلەردىن تىرىلدۈرگۈچى».

سىلەرگە جاكارلىسا، بىشىغا لەنەت ياغسۇن! 9 بىز بۇرۇن ئېيتقىنىمىزدەك، ھازىرمۇ مەن شۇنى ئېيتىمەنكى، بىرسى سىلەرنىڭ قوبۇل قىلغىنىڭلارغا ئوخشىمايدىغان باشقا بىر خۇش خەۋەرنى جاكارلىسا، بىشىغا لەنەت ياغسۇن!

10 مەن خۇدانى ئىشەندۈرۈشۈم كېرەكمۇ ياكى ئىنسانلارنى ئىشەندۈرۈشۈم كېرەكمۇ؟ ياكى ئىنسانلارنى خۇرسەن قىلىشىم كېرەكمۇ؟[2] مەن ئىنسانلارنى خۇرسەن قىلىشنى نىشان قىلغان بولسام، مەسىھنىڭ قۇلى[3] بولمىغان بولاتتىم. 11 ئەمدى، ئى قېرىنداشلار، سىلەرگە شۇنى ئۇقتۇرىمەنكى، مەن جاكارلايدىغان خۇش خەۋەر ئىنسانلاردىن كەلگەن ئەمەس. 12 چۈنكى مەن ئۇنى ئىنساندىن قوبۇل قىلغىنىم يوق ياكى بىرەر كىشى ئۇنى ماڭا ئۆگەتكىنى يوق، بەلكى ئەيسا مەسىھ ماڭا ۋەھيي ئارقىلىق يەتكۈزگەن. 13 چۈنكى سىلەر مېنىڭ يەھۇدىيلارنىڭ دىنىي يولىدا[4] قانداق ھايات كەچۈرگەنلىكىم توغرۇلۇق ـ مېنىڭ خۇدانىڭ جامائىتىگە ئەشەددىي[5] زىيانكەشلىك قىلىپ ئۇنىڭغا بۇزغۇنچىلىق قىلغانلىقىمنى ئاڭلىغانسىلەر. 14 ھەمدە مەن يەھۇدىيلارنىڭ دىنىي يولىدا ئېلىمىزدىكى نۇرغۇن تەڭتۇشلىرىمدىن خېلىلا ئالدىدا تۇراتتىم ۋە ئاتا-بوۋىلىرىمنىڭ ئەنئەنىلىرىنى ساقلاشقا پەۋقۇلئاددە قىزغىن ئىدىم.

16-15 ئەمما ئانامنىڭ قورسىقىدىن تارتىپ مېنى ئۆزى ئۈچۈن ئايرىپ، مېھىر-شەپقىتى ئارقىلىق مېنى چاقىرغان خۇدا ئۆز ئوغلىنى ئەللەر[6] ئارىسىدا جاكارلاش ئۈچۈن مەندە ئۇنى ئاشكارىلاشنى لايىق كۆرگىنىدە، مەن ھېچقانداق قان-ئەت ئىگىسى بىلەن مەسلىھەتلەشمەي، 17 ياكى يېرۇسالېمغا مەندىن ئىلگىرى روسۇل بولغانلار بىلەن كۆرۈشۈشكە بارماي، بەلكى ئۇدۇل ئەرەبىستانغا ئاتلاندىم. كېيىن دەمەشققە قايتىپ كەلدىم.

---

2 خۇش خەۋەرنى خۇدا ئۆزى بېكىتىپ ئەۋەتكەن، ئەلۋەتتە. «خۇش خەۋەر»نى ئۆزگەرتمەن، دەپ خام خىيال قىلغۇچىلار «خۇدانى ئىشەندۈرۈش»ى كېرەك! بىراق ۋەزىپىمىز ئادەملەرنى خۇش خەۋەرنى قوبۇل قىلىشقا ئىشەندۈرۈشتۇر.

3 «مەسىھنىڭ قۇلى» — يەھۇدىيلار ئارىسىدا «قۇل»نىڭ ئۆزىنىڭ سالاھىيىتى بار ئىدى. ئىززەتلىك ئادەمنىڭ قۇلى بولۇشنىڭ ئۆزى ئىززەتلىك ئىش.

4 گرېك تىلىدا «يەھۇدائىزم».

5 ياكى ««تاشقىن قىزغىنلىق» بىلەن».

6 «ئەللەر» — مۇشۇ يەردە «يات ئەللىكلەر»، يەنى «يەھۇدىي ئەمەسلەر»نى كۆرسىتىدۇ.

18 ئاندىن ئۈچ يىلدىن كېيىن يېرۇسالېمغا پېترۇس[7] بىلەن تونۇشۇشقا باردىم ۋە ئۇنىڭ قېشىدا ئون بەش كۈن تۇردۇم. 19 ئەمما شۇ چاغدا رەبنىڭ ئىنىسى[8] ياقۇپتىن باشقا روسۇللارنىڭ ھېچقايسىسى بىلەن كۆرۈشمىدىم. 20 مانا، مېنىڭ سىلەرگە ھازىر يازغىنىم خۇدا ئالدىدا ھېچ يالغان ئەمەس! 21 ــ كېيىن، مەن سۇرىيە ۋە كىلىكىيە ئۆلكىلىرىگە باردىم. 22 ئەمما يەھۇدىيەدىكى مەسىھدە بولغان جامائەتلەر مېنى چىرايىمدىن تونۇمايتتى. 23 ئۇلار پەقەت بۇرۇن بىزگە زىيانكەشلىك قىلغان ئادەمنىڭ ئۆزى شۇ چاغدا يوقاتماقچى بولغان ئېتىقادنى ھازىر خۇش خەۋەر دەپ جاكارلىماقتا، دەپ ئاڭلىغانىدى؛ 24 شۇنىڭدەك ئۇلار مېنىڭ سەۋەبىمدىن[9] خۇدانى ئۇلۇغلىدى.

يېرۇسالېمدا تۇرغان روسۇللارنىڭ پاۋلۇسنى ئېتىراپ قىلىشى

2

1 يەنە بۇنىڭدىن ئون تۆت يىل كېيىن[10]، مەن بارناباس بىلەن يېرۇسالېمغا چىقتىم؛ تىتۇسنىمۇ ھەمراھ قىلىپ باردىم[11]. 2 مەن بىر ۋەھيىگە بىنائەن شۇ يەرگە بارغانىدىم؛ ۋە مەن بىكار چاپمىغىنىمنى ياكى بىكار چاپمايۋاتقىنىمنى[12] جەزملەشتۈرۈش ئۈچۈن يېرۇسالېمدىكىلەرنىڭ ئالدىدا (ئەمەلىيەتتە پەقەت «جامائەتنىڭ تۈۋرۈكلىرى»دەكلەرگە ئايرىم ھالدا) ئەللەر ئارىسىدا جاكارلايدىغان خۇش خەۋەرنى بايان قىلدىم. 3 نەتىجىدە،

7 روسۇل پېترۇس (باشقا ئىسمى «كېفاس»)، ئەلۋەتتە.

8 «رەبنىڭ ئىنىسى ياقۇپ» ــ ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە باركى، ئەيسانىڭ ئاز دېگەندە تۆت ئىنىسى بار ئىدى («مات.» 55:13).

9 گرېك تىلىدا «مەندە».

10 يەنى بەلكىم ئۇ مەسىھگە ئېتىقاد قىلغاندىن 14 يىل كېيىن.

11 بىزنىڭچە، بۇ «روس.» 2:15دە تىلغا ئېلىنغان سەپەر ئىدى. بەزى ئالىملار ئۇ زىيارەتنى «روس.» 30:11 ۋە 25:12دە تىلغا ئېلىنغان سەپەرنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ.

12 «بىكار چاپمىغىنىم» ۋە «بىكار چېپىۋاتقىنىم» دېگەن مەنىسى نېمە بولاتتى؟ ــ پاۋلۇس ئۆزىنىڭ خۇش خەۋەرنى جاكارلاش خىزمىتىنى «مېنىڭ چېپىشىم» ياكى «يۈگۈرۈشۈم» دەپ تەسۋىرلەيدۇ. ئۇ مۇشۇ يەردە باشقا روسۇللار بىلەن كۆرۈشۈشتىكى مەقسىتى ئۇنىڭ يەتكۈزگەن «خۇش خەۋەر»نىڭ توغرا ئىكەنلىكىنى جەزملەشتۈرۈش، شۇنداقلا ئۇلارنىمۇ ئۇنىڭ خىزمىتى توغرۇلۇق خاتىرجەم قىلىش ئۈچۈن ئىدى.

ھەتتا ماڭا ھەمراھ بولغان تىتۇس يۇنانلىق[13] بولسىمۇ، خەتنىنى قوبۇل قىلىشقا
مەجبۇرلانمىدى؛ 4 شۇ چاغدىكى «خەتنە مەسىلىسى» بولسا[14]، بىزنىڭ
مەسىھ ئەيسادا مۇيەسسەر بولغان ھۆرلۈكۈمىزنى نازارەت قىلىش ئۈچۈن
ئارىمىزغا سوقۇنۇپ كىرىۋالغان، بىزنى قۇللۇققا چۈشۈرۈشمەكچى بولۇپ،
يالغانچىلىق قىلغان ساختا قېرىنداشلار تۈپەيلىدىن بولغانىدى. 5 لېكىن بىز
خۇش خەۋەرنىڭ ھەقىقىتى سىلەردىن مەھرۇم قىلىنمىسۇن دەپ ئۇلارغا
ھەتتا بىر سائەتچىمۇ يول قويغىنىمىز يوق؛ 6 لېكىن ئابرۇيلۇق ھېسابلانغان
ئادەملەردىن[15] بولسا (مېنىڭ ئۇلارنىڭ نېمە ئىكەنلىكى بىلەن كارىم يوق؛
خۇدا ھېچقانداق ئىنسانىنىڭ يۈز خاتىرىسىنى قىلمايدۇ!) ـ مۇشۇ ئابرۇيلۇق
ئەربابلار دەپ سانالغانلارنىڭ مەندىكى خۇش خەۋەرگە قوشقىنى يوق
ئىدى.[16] 7 دەل ئەكسىچە، خۇش خەۋەرنى خەتنە قىلىنغانلارغا يەتكۈزۈش
ۋەزىپىسى پېترۇسقا تاپشۇرۇلغاندەك، خەتنىسىزلەرگە يەتكۈزۈش ۋەزىپىسى
ماڭا تاپشۇرۇلغان دەپ تونۇپ يېتىپ[17] 8 (چۈنكى پېترۇسنى خەتنىلىكلەرگە
روسۇللۇققا كۈچلەندۈرگۈچى بولسا، مېنىمۇ ئەللەرگە روسۇل بولۇشقا
كۈچلەندۈرگەنىدى)، 9 ماڭا ئاتا قىلىنغان شۇ مېھىر-شەپقەتنى تونۇپ يەتكەن
«جامائەتنىڭ تۈۋرۈكلىرى» ھېسابلانغان ياقۇپ، كېفاس ۋە يۇھاننالار بولسا،
سىلەر ئەللەرگە بېرىڭلار، بىز خەتنىلىكلەرگە بارايلى دەپ بارناباس بىلەن
ئىككىمىزگە ھەمدەملىك ئوڭ قولىنى بېرىشتى. 10 ئۇلارنىڭ بىزگە پەقەت

13 «يۇنانلىق» ياكى «گرېك» ــ دېمەك، يەھۇدىي ئەمەس، شۇڭلاشقا خەتنە قىلىنغان كىشى ئەمەس.

14 «خەتنە مەسىلىسى» (گرېك تىلىدا «بۇ ئىش») ــ بىزنىڭچە يۇقىرىقى 3-ئايەتتە «ماڭا ھەمراھ بولغان تىتۇس يۇنانلىق بولسىمۇ، خەتنىنى قوبۇل قىلىشقا مەجبۇرلانمىدى» دېيىلگەن ئىش بىلەن باغلىق. دېمەك، ئەينى چاغدا بەزى «يالغانچىلىق قىلغان ساختا قېرىنداشلار» «شۇ يات ئەللىك ئادەم خەتنە قوبۇل قىلمىسا بولمايدۇ» دېگەن پىكىرنى ئوتتۇرىغا قويغان بولسا كېرەك.

15 «ئابرۇيلۇق سانالغان ئادەملەر» ــ پاۋلۇس بۇ سەل كىنايىلىكرەك كۆرۈنگەن گەپنى ئىشلىتىشى بىلەن باشقا روسۇللارغا ياكى جامائەتنىڭ ئاقساقاللىرىغا ھۆرمەتسىزلىك قىلماقچى ئەمەس، بەلكى گالاتىيالىقلارغا (شۇنداقلا، بىزلەرگە!) ئىنسانلارنى خۇدادىن يۇقىرى قويماسلىق كېرەك، دەپ كۆرسەتمەكچى.

16 گرېك تىلىدا: «ماڭا ھېچنەرسە قوشمىدى».

17 مۇشۇ ئايەتلەردىكى «خەتنە قىلىنغانلار» يەھۇدىيلارنى، «خەتنىسىزلەر» يەھۇدىي ئەمەسلەرنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

كەمبەغەللەرنى[18] ئۇنتۇماسلىقلار دېگەن بىرلا تەلىپى بار ئىدى؛ مەن دەل بۇ ئىشقا
قىزغىن بولۇپ كېلىۋاتاتتىم.

پاۋلۇسنىڭ ئانتاكيادا پېترۇسنى ئەيىبلىشى

11 بىراق، كېيىن پېترۇس ئانتاكيا شەھىرىگە كەلگەندە، ئۇنىڭ ئەيىبلىك
ئىكەنلىكى ئېنىق بولغاچقا، مەن ئۇنى يۈزتۇرانە ئەيىبلىدىم. 12 چۈنكى ياقۇپنىڭ
يېنىدىن بەزى ئادەملەر[19] كېلىشتىن ئىلگىرى ئۇ يات ئەللىكلەر بىلەن
ھەمداستىخان بولغانىدى؛ بىراق ئۇلار كەلگەندە، خەتنىلىكلەردىن قورقۇپ[20]
شۇ قېرىنداشلاردىن ئۆزىنى تارتتى. 13 ھەتتا باشقا يەھۇدىي قېرىنداشلار
ئۇنىڭ بۇ ساختىلىقىغا قوشۇلۇپ كەتتى؛ ھەتتا بارناباسمۇ ئازدۇرۇلۇپ ئۇلارنىڭ
ساختىپەزلىكىگە شېرىك بولدى. 14 ئەمما مەن ئۇلارنىڭ خۇش خەۋەرنىڭ
ھەقىقىتى بويىچە دۇرۇس ماڭمىغانلىقىنى كۆرۈپ، ھەممەيلەننىڭ ئالدىدىلا
پېترۇسقا: «سەن يەھۇدىي تۇرۇپ، يەھۇدىيلارنىڭ ئادەتلىرى بويىچە ياشىماي،
بەلكى يات ئەللىكلەردەك ياشاۋاتىسەن؛ شۇنداق تۇرۇقلۇق، نېمىشقا سەن يات
ئەللىكلەرنى يەھۇدىيلاردەك ياشاشقا زورلىماقچىمۇسەن؟» ــ دېدىم، 15 ــ ۋە
يەنە: «بىز ئىككىمىز تۇغۇلۇشىمىزدىنلا يەھۇدىيمىز، «گۇناھكار دەپ قارالغان
يات ئەللىكلەر»دىن[21] ئەمەسمىز، 16 لېكىن ئىنسان تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل

---

18 مۆمىنچىلىكى باركى، روسۇللارنىڭ پاۋلۇسقا «كەمبەغەللەر» توغرۇلۇق بولغان تەلىپى ئۆزلىرى ئارىسىدىكى، يېرۇسالېم جامائىتىدىكى كەمبەغەللەرنى تەكىتلەپ كۆرسەتمەكچى.

19 «ياقۇپنىڭ يېنىدىن بەزى ئادەملەر» ــ يېرۇسالېمدىن كەلگەن يەھۇدىي قېرىنداشلار ئىدى.

20 «خەتنىلىكلەردىن قورقۇپ» ــ مۆمىنچىلىكى باركى، مۇشۇ كىشىلەر: «يەھۇدىي ئەمەسلەرمۇ خەتنە قىلىنىشى كېرەك» دەپ ئويلىغان. ئومۇمەن ئېيتقاندا «كونا ئەھدە» بويىچە، يەھۇدىيلارنىڭ ئەسلىدە يەھۇدىي ئەمەسلەرنىڭ يېمەكلىكلىرىنى يېيىشكە، ئۇلار بىلەن ھەمداستىخان بولۇشقا بولمايتتى.

21 «گۇناھكار دەپ قارالغان يات ئەللىكلەر» ــ مۇشۇ سۆزلەر بىلەن پاۋلۇس پېترۇسقا يەھۇدىيلارنىڭ ئەنئەنىۋى كۆزقارىشىنى ياكى پوزىتسىيىسىنى ئەسلىتىدۇ. يەھۇدىيلار ئۆزلىرىمۇ گۇناھكارلار، ئەلۋەتتە!

قىلىشقا ئىنتىلىشلىرى بىلەن[22] ئەمەس، بەلكى ئەيسا مەسىھنىڭ ئېتىقاد-ساداقەتلىكى بىلەن[23] ھەققانىي قىلىنىدۇ دەپ بىلىمىز. شۇڭا تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىش بىلەن ئەمەس، بەلكى مەسىھگە باغلانغان ئېتىقاد بىلەن ھەققانىي قىلىنىشىمىز ئۈچۈن بىزمۇ[24] مەسىھ ئەيساغا ئېتىقاد قىلدۇق — چۈنكى ھېچ ئەت ئىگىسى تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشلىرى بىلەن ھەققانىي قىلىنمايدۇ» — دېدىم.

17 ئەمما مەسىھتە ھەققانىي قىلىنىشقا ئىزدەنگىنىمىزدە، بىزمۇ «گۇناھكار» دەپ ئىسپاتلانغان بولساقمۇ[25]، مەسىھ ئەمدى گۇناھنىڭ خىزمىتىدە بولغۇچىمۇ؟! ياق، ھەرگىز! 18 ئەمما مەن ئەسلىدە غۇلاتقان نەرسىلەرنى قايتىدىن قۇرسام[26]، ئۆزۈمنى تەۋرات قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغۇچى دەپ ئىسپاتلاپ كۆرسەتكەن بولىمەن. 19 چۈنكى مەن تەۋرات قانۇنى بىلەن تەۋرات قانۇنىغا نىسبەتەن ئۆلدۈم؛ نەتىجىدە، مەن خۇداغا يۈزلىنىپ ياشاۋاتىمەن[27].

22 «تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشلىرى بىلەن» دېگەن ئىبارە گرېك تىلىدا ئىنتايىن قىسقارتىلىپ: «قانۇندىكى ئەمەللەر بىلەن...» ياكى «قانۇنغا قارىتىلغان ئەمەللەر بىلەن» ياكى «قانۇندىن چىققان ئەمەللەر» دەپ ئىپادىلىنىدۇ. بۇ ئىبارە «رىم.» 3:20، 28، «گال.» 3:2، 5، 10دىمۇ تېپىلىدۇ. ئىنساننىڭ بارلىق «تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشلىرى» ئۆزىنىڭ گۇناھقا پاتقان بىر گۇناھكار ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ، خالاس.

23 ياكى «ئەيسا مەسىھگە ئېتىقاد قىلىش بىلەن...».

24 «بىزمۇ» — پاۋلۇس پېترۇسقا سۆز قىلىۋاتىدۇ، مۇشۇ يەردە ئىككىلىسى يەھۇدىيلار ئىكەنلىكىنى كۆزدە تۇتىدۇ.

25 «بىزمۇ «گۇناھكار» دەپ ئىسپاتلانغان بولساقمۇ» — ھەر ئادەم خۇش خەۋەرگە ئىشەنسە، خۇدانىڭ نىجاتىنى قوبۇل قىلىشى ئۈچۈن ئاۋۋال ئۆزىنىڭ گۇناھكار ئىكەنلىكىنى تونۇپ يېتىشى، شۇنداقلا بارلىق گۇناھلىرىنى ئىقرار قىلىشى كېرەك، ئەلۋەتتە. بۇ جەھەتتە يەھۇدىيلار ۋە يەھۇدىي ئەمەسلەر ئارىسىدا ھېچقانداق پەرق يوق.

26 «غۇلاتقان نەرسىلەر» — بۇ ئەسلى تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلگەنلىكنى كۆرسىتىدۇ. ئەگەر بىرسى ئۆز رېئاللىقىغا ئاساسەن: «مېنىڭ تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلالىشىم قەتئىي مۇمكىن ئەمەس ئىكەن» دەپ شۇ تىرىشىشنى تاشلاپ، مەسىھكە ئېتىقاد قىلىش يولى بىلەن ھەققانىيلىققا ئېرىشىسىمۇ، لېكىن ئاندىن يەنە قايتىدىن تىرىشىپ، ھەققانىي بولۇش ئۈچۈن تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا قايتىدىن ئىنتىلسە، بەربىر ئۆزىنىڭ گۇناھكارلىقىنى ئىسپاتلاپ قوياتتى. «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

27 بۇ ئىنتايىن مۇھىم ئىككى ئايەت (19-20) توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە توختىلىمىز.

[20] مەن مەسىھ بىللەن بىللە كرېستلەنگەنمەن، لېكىن مانا، ياشاۋاتىمەن! لېكىن
ياشاۋاتقىنى مەن ئەمەس، بەلكى مەندە تۇرۇۋاتقان مەسىھدۇر. ۋە مېنىڭ ھازىر
ئەتلىرىمدە ياشاۋاتقان ھايات بولسا، مېنى سۆيگەن ۋە مەن ئۈچۈن ئۆزىنى پىدا
قىلغان خۇدانىڭ ئوغلىنىڭ ئىمان-ئېتىقادىدىندۇر[28]. [21] مەن خۇدانىڭ مېھىر-
شەپقىتىنى بىكار قىلىۋەتمەيمەن؛ چۈنكى ھەققانىيلىق تەۋرات قانۇنى ئارقىلىق
كېلىدىغان بولسا، مەسىھنىڭ ئۆلۈشى بىكاردىن-بىكار بولۇپ قالاتتى[29].

تەۋرات قانۇنى ۋە ئىمان-ئېتىقاد

3
[1] ئى ئەقىلسىز گالاتىيالىقلار، كۆز ئالدىڭلاردا ئەيسا مەسىھ ئېنىق
سۈرەتلەنگەن، ئاراڭلاردا كرېستلەنگەندەك كۆرۈنگەنىكەن[30]، كىم
سىلەرنى ھەقىقەتكە ئىتائەت قىلىشتىن ئازدۇرۇپ سېھىرلىدى؟ [2] مەن

«خۇداغا يۈزلىنىپ ياشاش» — بۇنىڭ بەلكىم ئۈچ مەنىسى بار بولۇشى مۇمكىن: (1) خۇدانىڭ شان-شەرىپى ئۈچۈن ياشاش؛ (2) خۇداغا پۈتۈنلەي تايىنىپ ياشاش (شۇنداق قىلغاندا ئۆلۈم بولمايدۇ)؛ (3) خۇدانىڭ يېتەكچىلىكى ئاستىدا ياشاش. روسۇل بەلكىم ئىشەنگۈچىلەرنىڭ ياشاۋاتقان يېڭى ھاياتىمۇ ئۆزىنىڭ شەخسىي نىيەتلىرى ئۈچۈن ئەمەس، بەلكى «خۇداغا يۈزلىنىپ ياشاۋاتقان» بولۇشى كېرەك، دېمەكچى بولىدۇ («رىم.» 6:10-11-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ).

[28] باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «خۇدانىڭ ئوغلىغا بولغان ئېتىقاد بىلەن». ئۆزىمىزنىڭ تەرجىمىمىز توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

[29] ئەگەر ئادەملەر تىرىشىپ-تىرمىشىپ تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلالىغان ياكى قىلالايدىغان بولسا، شۇنداقلا ئۆزىنى ھەققانىي ئادەم دەپ ئىسپاتلىسا، نېمىشقا ئەيسا مەسىھ ئۆزىنى قۇربانلىق قىلدى؟ ئۇنداق بولغاندا ئىنسانلار گۇناھلىرىدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىگە موھتاج بولمىغان بولاتتى؛ يەنى، مەسىھنىڭ ئادەمنى گۇناھلىرىدىن قۇتقۇزۇپ نىجات يولىنى ئېچىش ئۈچۈن بولغان ئۆلۈشى بىكار بولاتتى (مەسىھنىڭ ئۆلۈشى ئەسلى مۇمكىن بولمايدىغان ئىش ئىدى؛ بۇ تارىختا ئەڭ كارامەت، ئالەمشۇمۇل ئاجايىب ۋەقە ئىدى؛ چۈنكى ئۇ ئۆزى ««ھايات ئۆزۈمدۇرمەن»، «تىرىلىش ئۆزۈمدۇرمەن» دېگەنىدى؛ «ھايات» بولغۇچى قانداقمۇ ئۆلسۇن؟).

[30] «ئەيسا مەسىھ ... ئاراڭلاردا كرېستلەنگەندەك كۆرۈنگەنىكەن» دېگەن سۆزلەر توغرۇلۇق ئىككى كۆزقاراش بار: (1) پاۋلۇس خۇش خەۋەردە ئەيسا توغرۇلۇق پاكىتلارنى شۇنچە ئېنىق يەتكۈزۈپ جاكارلىغاچقا، ئاڭلىغۇچىلار «نەق مەيداندا تۇرغاندەك، ئۆز كۆزى بىلەن گۇۋاھچى بولغاندەك» بولغانلىقىنى ياكى: (2) پاۋلۇسنىڭ كېچە-كۈندۈز ئۆز ھاياتى ئارقىلىق مەسىھنىڭ كرېستلەنگەنلىكىنى كۆرسەتكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ (1:16، 2:20نى كۆرۈڭ). بىزنىڭچە ئىككىلا كۆزقاراش توغرا.

پەقەت شۇنىلا سىلەردىن سوراپ بىلەيكى: ــ سىلەر روھنى[31] تەۋرات قانۇنىغا ئىنتىلىش ئارقىلىق قوبۇل قىلدىڭلارمۇ، ياكى خۇش خەۋەرنى ئاڭلاپ، ئېتىقاد ئارقىلىق قوبۇل قىلدىڭلارمۇ؟ 3 سىلەر شۇنچە ئەقىلسىزمۇ؟ روھقا تايىنىپ[32] ھاياتنى باشلىغانىكەنسىلەر، ئەمدىلىكتە ئەت ئارقىلىق[33] كامالەتكە يەتمەكچىمۇ؟ 4 سىلەر ئېتىقاد يولىدا بولغان شۇنچە كۆپ ئازاب-ئوقۇبەتلەرنى بىكارغا تارتتىڭلارمۇ؟ دەرۋەقە بىكارغا كەتتىغۇ؟! 5 سىلەرگە روھنى تەمىنلىگۈچى[34]، ئاراڭلاردا مۆجىزىلەرنى يارىتىۋاتقۇچى بۇ كارامەتلەرنى سىلەرنىڭ تەۋرات قانۇنىغا ئىنتىلىپ تايانغىنىڭلاردىن قىلامدۇ، ياكى ئاڭلىغان خەۋەرگە باغلىغان ئىشەنچ-ئېتىقادىڭلاردىن قىلامدۇ؟

6 مۇقەددەس يازمىلاردا دېيىلگەندەك: «ئىبراھىم خۇداغا ئېتىقاد قىلدى؛ بۇ ئۇنىڭ ھەققانىيلىقى ھېسابلاندى». 7 شۇنىڭ ئۈچۈن، شۇنى چۈشىنىشىڭلار كېرەككى، ئېتىقادتىن تۇغۇلغانلارلا[35] ئىبراھىمنىڭ ھەقىقىي پەرزەنتلىرىدۇر.
8 مۇقەددەس يازمىلاردا خۇدانىڭ يات ئەللىكلەرنى[36] ئۆزىگە ئېتىقاد قىلىشى ئارقىلىق ئۇلارنى ھەققانىي قىلىدىغانلىقى ئالدىنئالا كۆرۈلۈپ، خۇدانىڭ ئىبراھىمغا: «سەندە بارلىق ئەل-مىللەتلەرگە بەخت ئاتا قىلىنىدۇ»[37] دەپ خۇش خەۋەرنى ئالدىن ئېيتقانلىقى خاتىرىلەنگەندى. 9 شۇنىڭ بىلەن، ئېتىقادتىن بولغانلار ئېتىقاد قىلغۇچى ئىبراھىم بىلەن تەڭ بەخت تاپىدۇ. 10 لېكىن تەۋرات قانۇنىغا

31 «روھ» ــ خۇدانىڭ مۇقەددەس روھىنى كۆرسىتىدۇ.

32 «روھقا تايىنىپ» ــ گرېك تىلىدا «روھتا» (خۇدانىڭ روھىدا، ئەلۋەتتە).

33 «ئەت ئارقىلىق» ياكى «ئىنسانىي ئەتلەر ئارقىلىق» ــ دېمەك، خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىگە ئەمەس، نىجاتىغا ئەمەس، بەلكى ئۆز كۈچىگە، تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا ئىنتىلىشلارغا تايىنىشتىن ئىبارەت.

34 «روھ» ــ مۇقەددەس روھ. خۇدانىڭ روھى. «سىلەرگە روھنى تەمىنلىگۈچى» خۇدائاتىنىڭ ئۆزى، ئەلۋەتتە.

35 گرېك تىلىدا «ئېتىقادتىن بولغانلار» ــ دېمەك، مەسىھ ئەيساغا ئېتىقاد باغلاپ «قايتىدىن تۇغۇلغان»لار، ئىبراھىمنىڭ ئىزلىرىنى باسقانلار.

36 «يات ئەللىكلەر» ــ يەھۇدىي ئەمەسلەر.

37 «يار.» 12:2.

ئەمەل قىلىمىز دەپ يۈرگەنلەر[38] بولسا ھەممىسى لەنەتكە قالىدۇ. چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق يېزىلغان: «تەۋرات قانۇنىدا يېزىلغان ھەممە ئەمرلەرگە ئۈزلۈكسىز ئەمەل قىلماىۋاتقان ھەربىر كىشى لەنەتكە قالىدۇ[39]». 11 يەنە روشەنكى، ھېچكىم خۇدانىڭ ئالدىدا قانۇنغا[40] ئىنتىلىش ئارقىلىق ھەققانىي قىلىنمايدۇ؛ چۈنكى مۇقەددەس كىتابتا يېزىلغىنىدەك: ــ «ھەققانىي ئادەم ئىشەنچ-ئېتىقادى بىلەن ھايات بولىدۇ[41]». 12 ئەمما قانۇن يولى ئېتىقاد يولىغا ئاساسلانغان ئەمەس، بەلكى مۇقەددەس كىتابتا: ــ «قانۇننىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلغۇچى شۇ ئىشلار بىلەن ھايات بولىدۇ»[42] دېيىلگەنىدەكتۇر. 13 ھالبۇكى، مەسىھ بىزنى تەۋرات قانۇنىدىكى لەنەتتىن ھۆر قىلىش ئۈچۈن ئورنىمىزدا لەنەت بولۇپ بەدەل تۆلىدى.[43] بۇ ھەقتە مۇقەددەس يازمىلاردا: «ياغاچقا ئېسىلغان ھەربىر كىشى لەنەتكە قالغان ھېسابلانسۇن» دەپ يېزىلغان[44]. 14 شۇنىڭ بىلەن مەسىھ ئەيسا ئارقىلىق ئىبراھىمغا ئاتا قىلىنغان بەخت يات ئەللىكلەرگىمۇ كەلتۈرۈلۈپ، بىز ۋەدە قىلىنغان روھنى ئېتىقاد ئارقىلىق قوبۇل قىلالايمىز.

تەۋرات قانۇنى ۋە خۇدانىڭ ۋەدىسى

15 قېرىنداشلار، مەن ئىنسانلارچە سۆزلەيمەن[45]؛ ھەتتا ئىنسانلار ئارىسىدا ئۆزئارا ئەھدە تۈزۈلسىمۇ، باشقا ھېچكىم ئۇنى يوققا چىقىرىۋېتەلمەيدۇ ياكى

38 «تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىمىز دەپ يۈرگەنلەر» ــ مۇشۇ يول بىلەن ئۆزلىرىنى ھەققانىي دەپ ئىسپاتلايمىز دەيدىغانلار، ئەلۋەتتە.

39 «قان.» 26:27. ئەلۋەتتە، ھېچكىم تەۋرات قانۇنىنىڭ ئەمرلىرىگە «ئۈزلۈكسىز ئەمەل قىلالمايدۇ» ــ شۇڭا ھەممە كىشى، يەھۇدىي بولسۇن، يەھۇدىي ئەمەس بولسۇن، مەسىھسىز بولسا لەنەت ئاستىدا تۇرىدۇ.

40 «قانۇن» بۇ ئايەتلەردە ھەردائىم تەۋرات قانۇنىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە.

41 «ھاب.» 4:2.

42 «لاۋ.» 5:18. ھېچكىم تەۋرات قانۇنىنىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلالمايدۇ، ئەلۋەتتە.

43 گرېك تىلىدا: «ھۆر قىلىپ... بەدەل تۆلەش» ياكى ««قۇتۇلدۇرۇپ بەدەل تۆلەش» دېگەن ئىبارىلەر ئادەتتە قۇللارنى بازاردىن قايتىدىن سېتىۋېلىپ، ھۆر قىلىش»نى كۆرسىتىدۇ.

44 «قان.» 24:21.

45 «مەن ئىنسانلارچە سۆزلەيمەن»، دېگىنى، بەلكىم «ئىنسانلارنىڭ كۈندىلىك تۇرمۇشىدىن بىر مىسال كۆرسىتەي»، دېگىنى بولسا كېرەك.

ئۇنىڭغا بىرەر نەرسە قوشالمايدۇ. 16 شۇنىڭدەك، خۇدانىڭ ئەھدىسىدىكى
ۋەدىلەر ئىبراھىم ۋە ئۇنىڭ نەسلىگە ئېيتىلغان. مۇقەددەس كىتابتا ئۇ:
«ۋە سېنىڭ نەسىللىرىڭگە»، (يەنى، كۆپ كىشىلەرگە) دېمەيدۇ، بەلكى
«سېنىڭ نەسلىڭگە»، (يەنى يالغۇز بىر كىشىگىلا)، دەيدۇ ــ بۇ «نەسىل»
مەسىھدۇر[46]. 17 مەن شۇنى دېمەكچىمەنكى، خۇدانىڭ مەسىھكە[47] ئالدىن
تۈزگەن بىر ئەھدىسىنى تۆت يۈز ئوتتۇز يىلدىن كېيىن چۈشۈرۈلگەن تەۋرات
قانۇنى ئەمەلدىن قالدۇرالمايدۇ، خۇدانىڭ بۇ ۋەدىسىنى ھېچ بىكار قىلالمايدۇ.
18 چۈنكى ۋەدە قىلىنغان مىراس[48] قانۇنغا ئاساسلانغان بولسا، مانا ئۇ
خۇدانىڭ ۋەدىسىگە ئاساسلانغان بولمايتتى؛ لېكىن خۇدا شاپائەت بىلەن
ئۇنى ئىبراھىمغا ۋەدە ئارقىلىق ئاتا قىلغان.

19 ئۇنداقتا، تەۋرات قانۇنىنى چۈشۈرۈشتىكى مەقسەت نېمە؟ ئۇ بولسا،
ئىنسانلارنىڭ ئىتائەتسىزلىكلىرى تۈپەيلىدىن، خۇدانىڭ مىراسى ۋەدە
قىلىنغۇچى، يەنى ئىبراھىمنىڭ نەسلى دۇنياغا كەلگۈچە قوشۇمچە قىلىپ
بېرىلگەن؛ ئۇ پەرىشتىلەر ئارقىلىق بىر ۋاستىچىنىڭ[49] قولى بىلەن بېكىتىلىپ
يولغا قويۇلغان[50]. 20 ئەمما «ۋاستىچى» بىر تەرەپنىڭلا ۋاستىچىسى
ئەمەس (بەلكى ئىككى تەرەپنىڭكىدۇر)، لېكىن خۇدا ئۆزى پەقەت بىردۇر[51].

46 بۇ ۋەدە تەۋرات، «يار.» 7:12 ۋە 15:13، 7:17، 7:24دە تېپىلىدۇ. دېمىسەكمۇ، مەسىھ يەھۇدىيلاردىن بولۇپ، ئۇ ئىبراھىمنىڭ نەسلى، ئەلۋەتتە.

47 «مەسىھكە» ــ دېمەك، مەسىھ «ئىبراھىمنىڭ نەسلى»نىڭ سۈپىتىدە بولۇپ ئەھدە شۇ چاغدا ئۇنىڭغا تۈزگەن.

«مەسىھكە» بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە تېپىلمايدۇ.

48 «ۋەدە قىلىنغان مىراس» ئىبراھىمغا ۋەدە قىلىنغان كۆپ تەرەپلىك بەختنى كۆزدە تۇتىدۇ.

49 «بىر ۋاستىچى» شۈبھىسىزكى، مۇسا پەيغەمبەرنى كۆرسىتىدۇ.

50 بۇ مۇھىم ئايەت توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ. «تەۋرات قانۇنى... ئىنسانلارنىڭ ئىتائەتسىزلىكلىرى تۈپەيلىدىن» ــ بۇ سۆزنىڭ كۆپ جەھەتلىرى بار ــ «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە ئۇ توغرۇلۇق توختىلىمىز.

51 بۇ ئايەتكە بېرىلگەن بىرنەچچە شەرھ بار. مەنىسى بەلكىم: «ئىككى ئادەم كېلىشىم تۈزگەندە، بىر ۋاستىچى بولۇش كېرەك. لېكىن، خۇدا ئۆز ئەھدىسىنى ئىبراھىمغا بەرگەندە، ئۇنى ۋاستىچىسىز بەرگەن، ئۇ ساپ خۇدانىڭ قولىدىن كەلگەن؛ شۇڭا بۇ ئەھدە بەرىبىر تەۋرات قانۇنىدىن ئۈستۈن تۇرىدۇ» دېگەندەك بولىدۇ. «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە ئۇمۇ توغرۇلۇق توختىلىمىز.

21 ئۇنداقتا، تەۋرات قانۇنى خۇدانىڭ ۋەدىلىرىگە زىتمۇ؟ ياق، ھەرگىز! ئەگەر بىرەر
قانۇن ئىنسانلارنى ھاياتلىققا ئېرىشتۈرەلەيدىغان بولسا، ئۇنداقتا ھەققانىيلىق
جەزمەن شۇ قانۇنغا ئاساسلانغان بولاتتى. 22 ھالبۇكى، مۇقەددەس يازمىلار
پۈتكۈل ئالەمنى گۇناھنىڭ ئىلكىگە قاماپ قويغان؛ بۇنىڭدىكى مەقسەت، ئەيسا
مەسىھنىڭ ساداقەت-ئېتىقادى ئارقىلىق ۋەدىنىڭ ئېتىقاد قىلغۇچىلارغا
بېرىلىشى ئۈچۈندۇر. 23 لېكىن ئېتىقاد يولى كېلىپ ئاشكارە بولغۇچە، بىز
تەۋرات قانۇنى تەرىپىدىن قوغدىلىپ، ئاشكارە بولىدىغان ئېتىقادنى كۈتۈشكە
قاماپ قويۇلغاندۇق. 24 شۇ تەرىقىدە، بىزنىڭ ئېتىقاد ئارقىلىق ھەققانىي
قىلىنىشىمىز ئۈچۈن تەۋرات قانۇنى بىزگە «تەربىيىلىگۈچى»[52] بولۇپ، بىزنى
مەسىھكە يېتەكلىدى. 25 لېكىن ئېتىقاد يولى ئاشكارا بولۇپ، بىز ئەمدى
يەنە «تەربىيىلىگۈچى»نىڭ نازارىتىدە ئەمەسمىز. 26 چۈنكى ھەممىڭلار
مەسىھ ئەيساغا ئېتىقاد قىلىش ئارقىلىق خۇدانىڭ ئوغۇللىرى بولدۇڭلار[53].
27 چۈنكى ھەرقايسىڭلار مەسىھگە كىرىشكە چۆمۈلدۈرۈلگەن بولساڭلار،
مەسىھنى كىيىۋالغان بولدۇڭلار[54]. 28 مەسىھدە نە يەھۇدىي بولمايدۇ نە گرېك
بولمايدۇ[55]، نە قۇل بولمايدۇ نە ھۆر بولمايدۇ، نە ئەر بولمايدۇ نە ئايال بولمايدۇ،
ھەممىڭلار مەسىھ ئەيسادا بىر بولىسىلەر. 29 سىلەر مەسىھكە مەنسۇپ
بولغانىكەنسىلەر، سىلەرمۇ ئىبراھىمنىڭ نەسلى بولىسىلەر ۋە ئۇنىڭغا ۋەدە
قىلىنغان بەخت-سائادەتكە مىراسخوردۇرسىلەر.

4

2-1 يەنە شۇنى ئېيتىمەنكى: گەرچە بىر بالا پۈتۈن مۈلۈكنىڭ ئىگىسى
بولسىمۇ، مىراسخور گۆدەك ۋاقىتلىرىدا تاكى ئاتىسى بەلگىلىگەن
ۋاقىت توشمىغۇچە، ئۇ ئۆز ئۆيىدىكى قۇلدىن پەرقى بولمايدۇ. چۈنكى ئۇ يەنىلا

52 «تەربىيىلىگۈچى» گرېك تىلىدا «پېداگوگ» دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

53 بۇ مۇھىم 23-26-ئايەتلەر توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە، يۇقىرىقى 19:3-ئايەت ئۈستىدە توختالغىنىمىزنى كۆرۈڭ.

54 دېمەك، مەسىھگە ئېتىقاد قىلىپ سۇغا چۆمۈلدۈرۈلۈپ، ئۇنىڭغا باغلانغان بولساق، ئۇنىڭ تەبىئىتىنى ئىگىلەلەيمىز، شۇنىڭ بىلەن «مەسىھگە مەنسۇپ ئادەم» بىزنىڭ ئاساسىي سالاھىيىتىمىز بولىدۇ.

55 «گرېك» دېگەن سۆز مۇشۇ يەردە «يەھۇدىي ئەمەس»، «يات ئەللەكلەر»نى بىلدۈرىدۇ.

خوجىدارلار[56] ۋە بالا باققۇچىلارنىڭ باشقۇرۇشىدا بولىدۇ. 3 شۇنىڭغا ئوخشاش،
بىزمۇ گۆدەك ۋاقتىمىزدا، بۇ دۇنيادىكى «ئاساسىي قائىدە-قانۇنىيەتلەر»[57]
ئاستىدا قۇل بولغانىدۇق. 4 لېكىن، ۋاقىت-سائىتى تولۇق توشقاندا، خۇدا ئۆز
ئوغلىنى بۇ دۇنياغا ئەۋەتتى. ئۇ بىر ئايال كىشىدىن تۇغۇلغان، شۇنىڭدەك
تەۋرات قانۇنى ئاستىدا تۇغۇلغانىدى[58]. 5 بۇنىڭدىكى مەقسەت، خۇدا
تەۋرات قانۇنى ئاستىدا ياشىغان بىزلەرنى بەدەل تۆلەپ ھۆرلۈككە چىقىرىپ،
بىزنىڭ ئوغۇللۇققا قوبۇل قىلىنىشىمىز ئۈچۈندۇر. 6 ھەم سىلەر ئۆز ئوغۇللىرى
بولغانلىقىڭلار ئۈچۈن، خۇدا ئۆز ئوغلىنىڭ: «ئاببا! ئاتام!» دەپ چاقىرغۇچى
روھىنى ئەۋەتىپ قەلبىمىزگە سالدى.[59] 7 شۇنىڭ ئۈچۈن، سىلەر[60] ھازىر
قۇل ئەمەس، بەلكى ئوغۇللىرىدۇرسىلەر؛ ئوغۇللىرى بولغانىكەنسىلەر، خۇدا
ئارقىلىق ئۆزىگە مىراسخور بولىسىلەر[61].

پاۋلۇسنىڭ گالاتىيالىقلاردىن ئەندىشە قىلىشى

8 بۇرۇن، خۇدانى تونۇمىغان ۋاقتىڭلاردا دەرۋەقە يالغان ئىلاھلارنىڭ[62] قۇللۇقىغا
تۇتۇلغانىسىلەر. 9 ئەمدىلىكتە، ھازىر ھەقىقىي خۇدانى تونۇغانىكەنسىلەر، —
ياكى ئېنىقراق قىلىپ ئېيتقاندا، خۇدا تەرىپىدىن تونۇلغانىكەنسىلەر، ئەمدى
سىلەر نېمە دەپ بۇ دۇنيادىكى كۈچسىز، ئەبجەق ئەرزىمەس[63] «ئاساسىي
قائىدە-قانۇنىيەتلەر»گە قاراپ يانىسىلەر؟ ئۇلارنىڭ قۇللۇقىغا يېڭىۋاشتىن

56 «غوجىدار» دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى يۇقىرىقى «تەربىيىلىگۈچى» دېگەن سۆزگە يېقىن.
57 «بۇ دۇنيادىكى «ئاساسىي قائىدە-قانۇنىيەتلەر» — بەزى ئالىملار مۇشۇ سۆزنى يامان روھلارنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. لېكىن «كول.»دىكى «كولوسسىلىكلەرگە»دىكى 8:2، 20 توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە بىز باشقىچە چۈشەندۈرىمىز.
58 «تەۋرات قانۇنى ئاستىدا تۇغۇلغانىدى» دېگەن ئىبارە «(ئەيسا مەسىھ) تەۋرات قانۇنىغا بويسۇنۇپ ياشىغان» دېگەن مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.
59 ئىبرانىي تىلىدا «ئاببا» «دادام»نى بىلدۈرىدۇ، «ئاببا! ئاتام!» «ئى سۆيۈملۈك ئاتام!» دېگەن گەپ.
60 گرېك تىلىدا بۇ ئايەتتىكى «سىلەر» «سەن» دەپ ئىپادىلىنىدۇ.
61 بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: «مەسىھ ئارقىلىق خۇدانىڭ ئۆزىگە مىراسخور بولىسىلەر» دېيىلىدۇ.
62 «يالغان ئىلاھلار» گرېك تىلىدا «ئەينىيىتى ئىلاھ ئەمەسلەر» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.
63 «ئەبجەق ئەرزىمەس» — گرېك تىلىدا «تىلەمچىلىككە ئائىت» دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

قايتىشنى خالامسىلەر؟ 10 سىلەر ئالاھىدە كۈن، ئاي، پەسىل ۋە يىللارنى
ئىتىۋارغا ئېلىپ خاتىرىلەشكە باشلىدىڭلار![64] 11 مەن ئىلگىرى سىلەرگە
سىڭدۈرگەن ئەجرىم بىكار كېتەرمىكىن، دەپ سىلەر ئۈچۈن ئەنسىرەۋاتىمەن.
12 قېرىنداشلار، مەن شۇنى سىلەردىن ئۆتۈنىمەنكى، ماڭا ئوخشاش بولۇڭلار؛
چۈنكى مەن سىلەرگە ئوخشاش بولدۇم[65]. سىلەر ئەسلىدە ماڭا ھېچ ئازار
يەتكۈزمىگەنىدىڭلار[66]. 13 ئەمما سىلەرگە مەلۇمكى، ئەتلىرىمدىكى بىر زەئىپلىك
تۈپەيلىدىن[67]، مەن خۇش خەۋەرنى سىلەرگە بىرىنچى قېتىم يەتكۈزگەنىدىم. 14
ئۇ چاغدا، ئەتلىرىمدىكى بۇ زەئىپلىك سىلەرگە نىسبەتەن سىناقتەك بولسىمۇ،
لېكىن سىلەر مېنى كەمسىتمىدىڭلار ياكى چەتكە قاقمىدىڭلار. ئەكسىچە،
مېنى خۇدا ئەۋەتكەن بىر پەرىشتىنى، ھەتتا مەسىھ ئەيسا ئۆزىنى كۈتكەندەك

64 مۇشۇ ئايەتتىكى «كۈن، ئاي، پەسىل ۋە يىللار» بولسا بەلكىم تەۋرات قانۇنىدا يەھۇدىيلار ئۈچۈن بېكىتىلگەن ھېيتلارنى ھەم يەھۇدىيلارنىڭ ئەنئەنىلىرى بويىچە ئۆتكۈزىدىغان ھېيتلارنىمۇ كۆرسىتىدۇ. مەيلى يەھۇدىيلارنىڭكى بولسۇن بولمىسۇن، پرىنسىپ ئوخشاش، ئېتىقادچىلار ئۈچۈن ھېچقانداق ئالاھىدە كۈن-ھېيتلارنى خاتىرىلەشنىڭ ھاجىتى يوق.

65 «ماڭا ئوخشاش بولۇڭلار؛ چۈنكى مەن سىلەرگە ئوخشاش بولدۇم» — پاۋلۇس ئۆزى يەھۇدىي بولسىمۇ، تەۋرات قانۇنىنىڭ (ھەققانىيلىققا ئائىت تەلەپلىرىدىن باشقا) بارلىق ئەمرلىرىدىن (مەسىھنىڭ نىجاتى بىلەن) ئازاد بولۇپ مۇقەددەس روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە ياشىغان؛ شۇڭا ئۇ گالاتىيالىقلاردىن: «ماڭا ئوخشاش بولۇڭلار» دەپ ئۆتۈنىدۇ؛ «چۈنكى مەن سىلەرگە ئوخشاش بولدۇم» — دېمەك، ئۇ يەھۇدىي ئەمەسلەردەك (گالاتىيالىقلاردەك) تەۋرات قانۇنىنىڭ تەلەپلىرىدىن مۇستەسنا بولدى. لېكىن گالاتىيالىقلار يەھۇدىيلاردەك بولمىز دەپ ئۆزلىرىنى تەۋرات قانۇنىنىڭ بارلىق تەلەپلىرى ئاستىغا قويماقچى ئىدى!

66 «سىلەر ئەسلىدە ماڭا ھېچ ئازار يەتكۈزمىگەنىدىڭلار» — دېمەك، پاۋلۇس ئۇلارغا ھازىرلا ئېيتقان قاتتىق گېپىنى ئۇلارنىڭ ئۆزىگە قانداقتۇر بىر زىيان ياكى ئازار يەتكۈزگەنلىكى تۈپەيلىدىن ئېيتقان ئەمەس، دەيدۇ (5-15-ئايەتلەردە ئۇ ئۇلارنىڭ ئەسلىدە ئۆزىگە كۆرسەتكەن چوڭقۇر مۇھەببىتىنى ئەسلەيدۇ)، بەلكى ئۇلارنى كۆزلەپ: «سىلەر ئۆز-ئۆزلىرىڭلارغا ئازار بېرىۋاتىسىلەر» دەپ ئاگاھ بېرىش ئۈچۈن ئېيتىدۇ.

67 «ئەتلىرىمدىكى بىر زەئىپلىك تۈپەيلىدىن» — پاۋلۇس بەلكىم كېسەل سەۋەبىدىن گالاتىيادا دەم ئېلىشقا مەجبۇر بولغانىدى. مۇمكىنچىلىكى باركى، بۇ كېسەل ئۇنىڭ كۆزلىرى بىلەن باغلىق بولۇپ، ئۇنىڭ چىرايىنى ئىنتايىن سەت قىياپەتكە كىرگۈزۈپ قويغانىدى (14-ئايەت). 14-15-ئايەت، 11:6 ۋە «2كور.» 7:12-10نىمۇ كۆرۈڭ. پاۋلۇس ئادەتتە خەتلىرىنى پۈتۈكچى ئارقىلىق يازاتتى (مەسىلەن، «رىم.» 22:16).

كۆتۈۋالدىڭلار[68]. 15 ئۇ چاغدىكى بەخت-بەرىكەتىڭلار ئەمدى نەگە كەتتى؟!
مەن سىلەرگە گۇۋاھچى بولۇپ ئېيتالايمەنكى، ئۇ چاغدا سىلەر مۇمكىن بولسا،
ماڭا كۆزلىرىڭلارنى ئويۇپ بېرىشكىمۇ رازى ئىدىڭلار! 16 ئەمدىلىكتە، سىلەرگە
ھەقىقەتنى سۆزلىگەنلىكىم ئۈچۈن دۈشمىنىڭلارغا ئايلىنىپ قالدىممۇ؟
17 مەن ئېيتىپ ئۆتكەن ھېلىقى ئادەملەر سىلەرگە قىزغىنلىق كۆرسىتىدۇ،
ئەمما نىيىتى دۇرۇس ئەمەس؛ ئۇلار پەقەت سىلەرنى نىجاتنىڭ سىرتىغا
چىقىرىپ[69]، قىزغىنلىقىڭلارنى ئۆزلىرىگە قارىتىۋالماقچى. 18 ئەمما مەن
سىلەر بىلەن بىرگە بولغان ۋاقىتلاردىلا ئەمەس، بەلكى دائىم ياخشى ئىشقا
قىزغىنلىق قىلىشنىڭ ئۆزى ياخشىدۇر، ئەلۋەتتە.[70]
19 سۆيۈملۈك باللىرىم! مەسىھ سىلەردە تولۇق شەكىللەنگۈچە مەن سىلەر ئۈچۈن
تولغاق ئازابلىرىنى يەنە بىر قېتىم تارتىۋاتىمەن! 20 مېنىڭ ھازىرلا يېنىڭلارغا
بېرىپ، سىلەرگە باشقىچە تەلەپپۇز بىلەن سۆزلىگۈم كېلىۋاتىدۇ؛ چۈنكى بۇ
ئەھۋالىڭلار توغرۇلۇق نېمە قىلىشنى زادىلا بىلمەيۋاتىمەن![71]

«قۇل دېدەك» ھەجەر بىلەن «ھۆر ئايال» ساراھ توغرىسىدىكى تەمسىلدىن تەربىيە-ساۋاق ئېلىش

21 ئى تەۋرات قانۇنىنىڭ ئىلكىدە ياشاشنى خالايدىغانلار، سىلەردىن
شۇنى سوراپ باقاي، سىلەر تەۋراتنىڭ ئۆزىدە نېمە دېيىلگەنلىكىگە قۇلاق

68 پاۋلۇسنىڭ بۇ كۆز كېسىلى يەنە بىر تەرەپتىن قىيىنچىلىق ئېلىپ كەلدى — ئۇ خۇش خەۋەرنىڭ يولىدا كۆپ ئادەملەرنىڭ كېسەللىرىنى دۇئا قىلىپ ساقايتتى؛ ئۇلارنىڭ ساقايتىلىشى ئارقىلىق كۆپ ئادەملەر خۇش خەۋەرگە ئىشەندى. لېكىن ئۇنىڭ ئۆزىدە كېسەل بولغاچقا، بۇ ئىش ئۇنى باشقىلارنىڭ ئالدىدا مازاققا قالدۇرۇش ئېھتىماللىقى بولامدۇ، قانداق؟

69 بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە «ئۇلار پەقەت سىلەرنى بىزدىن ئايرىلىپ نىجاتنىڭ سىرتىغا چىقىرىپ...» دېيىلىدۇ.

70 باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «مەيلى مەن سىلەر بىلەن بىللە بولاي ياكى بولماي، سىلەرگە نىيىتى ياخشى قىزغىنلىقى بار ئادەملەر بار بولسا، دائىم ياخشى بولىدۇ، ئەلۋەتتە».

71 «باشقىچە بىر تەلەپپۇز بىلەن...» — پاۋلۇس تېخىمۇ قاتتىق تەلەپپۇزدىمۇ، ياكى مۇلايىمراق تەلەپپۇزدىمۇ ، ئۇلارغا زادى «قانداق تەلەپپۇز»دا سۆزلەش كېرەكلىكىنى بىلمەيتتى.

سالامسىلەر؟ 22 تەۋراتتا، ئىبراھىمنىڭ ئىككى ئوغلى بولۇپ، بىرى
دېدەكتىن[72]، يەنە بىرى ھۆر ئايالدىن[73] بولغان، دەپ خاتىرىلەنگەن.
23دېدەكتىن بولغان ئوغۇل «ئەت بىلەن» تۇغۇلغان[74]؛ ھۆر ئايالدىن بولغان
ئوغۇل بولسا خۇدانىڭ ۋەدىسى ئارقىلىق تۇغۇلغاندۇر.[75] 24 بۇ ئىككى ئىشنى
بىر ئوخشىتىش دېگىلى بولىدۇ. بۇ ئىككى ئايال خۇدانىڭ ئىنسانلار بىلەن
تۈزگەن ئىككى ئەھدىسىنىڭ ۋەكىلىدۇر. بىرىنچى ئەھدە سىناي تېغىدىن
كېلىپ، دەرھەقىقەت بالىلىرىنى قۇللۇقتا بولۇشقا تۇغىدۇ؛ مانا ھەجەر ئۇنىڭغا
ۋەكىلدۇر؛ 25 دېمەك، ھەجەر بولسا ئەرەبىستاندىكى سىناي تېغىغا سىمۋول
قىلىنىپ، يەنى بۈگۈنكى يېرۇسالېمغا ئوخشىتىلىدۇ؛ چۈنكى ئۇ شەھەر ۋە
ئۇنىڭ بالىلىرى قۇللۇقتا تۇرماقتا[76]. 26 ئەمما يۇقىرىدىن بولغان يېرۇسالېم
ھۆردۇر، ئۇ ھەممىمىزنىڭ ئانىسىدۇر[77]؛ 27 چۈنكى، مۇقەددەس يازمىلاردا
مۇنداق يېزىلغان: ــ

«خۇشال بول، ئى پەرزەنت كۆرمىگەن تۇغماس ئايال!
تەنتەنە قىلىپ ياڭرات، تولغاق تۇتۇپ باقمىغان ئى توۋلا!
ــ چۈنكى غېرىب ئايالنىڭ بالىلىرى ئېرى بار ئايالنىڭكىدىن كۆپتۇر!»[78]

28 ئەمدى ئى قېرىنداشلار، ئىسھاق خۇدانىڭ ۋەدىسىدىن تۇغۇلغاندەك
بىزمۇ خۇدانىڭ ۋەدىسى بويىچە تۇغۇلغان پەرزەنتلەرمىز[79]. 29 لېكىن ئۇ

72 دېدەك (قۇل ئايال) ــ ھەجەر.

73 ئۆز ھۆر ئايالى ــ ساراھ.

74 «ئەت بىلەن» ــ مۇشۇ ئىبارە «ئىنساننىڭ ئەتلىرىگە تايىنىش»نى بىلدۈرىدۇ. ھەجەرنىڭ ئوغلى ئىسمائىل پەقەت ئىنسانلارنىڭ ئوي-پىكرى، ئىنسانىي كۈچى بىلەن تۇغۇلغان.

75 بۇ پۈتۈن ئايەت توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

76 «قۇللۇقتا» ــ روھىي قۇللۇقتا، يەنى تەۋرات قانۇنىنىڭ قۇللۇقىدا. «بۈگۈنكى يېرۇسالېم ۋە ئۇنىڭ بالىلىرى» يەھۇدىي خەلقى، شۇنداقلا تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا تىرىشقانلىرىم بىلەن ھەققانىي ئادەم بولاي دېگەن ھەممە ئادەمنى كۆرسىتىدۇ.

77 باشقىچە ئېيتقاندا، ئىبراھىمنىڭ ئۆز ئايالى ساراھ بولسا ھۆر ئايال بولغاچقا، ئەرشتىكى يېرۇسالېمغا، شۇنداقلا يېڭى ئەھدىدە ياشىغان جامائەتكە ۋەكىللىك قىلىدۇ. شۇڭا، «ئەرشتىكى يېرۇسالېم»نى بىزنىڭ ئانىمىز، دېيىشكە بولىدۇ.

78 «يەش.» 1:54.

79 بەزى كونا كۆچۈرمىلىرىدە «سىلەرمۇ... پەرزەنتلەرسىلەر» دېيىلىدۇ.

چاغدا «ئەتلەردىن تۇغۇلغان» بالا «روھتىن تۇغۇلغان» بالىغا زىيانكەشلىك قىلغىنىدەك، ھازىر شۇنداق بولىدۇ[80]. 30 لېكىن مۇقەددەس يازمىلاردا نېمە دېيىلگەن؟ ئۇنىڭدا: «سەن بۇ دېدەكنى ئوغلى بىلەن قوشۇپ ھەيدىۋەت! چۈنكى دېدەكتىن تاپقان ئوغۇل ھەرگىز ھۆر ئايالىڭدىن بولغان ئوغۇل بىلەن مىراسقا ئورتاق بولمايدۇ!»[81] دەپ پۈتۈلگەن. 31 ئەمدى، قېرىنداشلار، بىز دېدەكنىڭ ئەمەس، بەلكى ھۆر ئايالنىڭ پەرزەنتلىرىدۇرمىز. (5-باب) 1 مەسىھ بىزنى ھۆرلۈكتە ياشىسۇن دەپ ھۆر قىلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭدا تاپان تىرەپ تۇرۇڭلار ۋە قۇللۇقنىڭ بويۇنتۇرۇقىغا قايتىدىن قىسىلىپ قالماڭلار.

ئېتىقادچىلارنىڭ ئەركىنلىكى

2 مانا، مەنكى پاۋلۇس سىلەرگە شۇنى ئېيتىپ قوياي، ئەگەر سىلەر خەتنە قوبۇل قىلساڭلار، ئۇ چاغدا مەسىھنىڭ سىلەرگە ھېچقانداق پايدىسى قالمايدۇ[82]. 3 مەن خەتنىنى قوبۇل قىلغان ھەربىر كىشىگە يەنە ئاگاھلاندۇرۇپ ھەقىقەتنى ئېيتىپ قوياي، ئۇلارنىڭ تەۋراتتىكى بارلىق ئەمر-بەلگىلىمىلەرگە تولۇق ئەمەل قىلىش مەجبۇرىيىتى باردۇر[83]. 4 ئەي تەۋرات قانۇنى ئارقىلىق ئۆزۈمنى ھەققانىي ئادەم قىلاي دېگەنلەر، ھەربىرىڭلار

80 «ئەتلەردىن تۇغۇلغان» بالا — ئىسمائىلنى، شۇنداقلا ئۇ سىمۋول قىلىنغان «تەۋرات قانۇنىغا قۇل بولغانلار»نى كۆرسىتىدۇ. «روھتىن تۇغۇلغان» — خۇدانىڭ ۋەدىسى ۋە مۆجىزىسى ئارقىلىق، يەنى مۇقەددەس روھنىڭ كۈچ-قۇدرىتى بىلەن تۇغۇلغان ئىسھاقنى، شۇنداقلا ئۇ سىمۋول قىلىنغان ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغۇچى، مۇقەددەس روھتىن «قايتىدىن تۇغۇلغان» خۇدانىڭ روھىي پەرزەنتلىرىنى كۆرسىتىدۇ. ئەسلىدە ئىسمائىل ئىسھاققا زىيانكەشلىك قىلغىنىدەك، يەھۇدىي خەلق مەسىھكە ئىشەنگەنلەرگە زىيانكەشلىك قىلاتتى ۋە بۈگۈنگە قەدەر ھەر تۈرلۈك «قانۇنغا تايانغانلار»مۇ ئوخشاشلا «خۇدانىڭ روھىغا تايانغانلار»غا زىيانكەشلىك قىلىدۇ.

81 «يار.» 10:21. مۇشۇ (21-31) ئايەتلەرگە «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە شەرھ بېرىمىز.

82 گالاتىيالىقلارنىڭ خەتنىنى قوبۇل قىلىشتىكى مەقسىتى «مۇشۇ ئارقىلىق ھەققانىيلىققا ئېرىشىمەن» دېگەنلىكتۇر؛ ئۇلار مەسىھنىڭ گۇناھلار ئۈچۈن بولغان قۇربانلىقىغا تايانمايلا، پەقەت يەنە ئۆزىنىڭ تىرىشچانلىقى بىلەن «ساۋابلىق ئىشلار»نى بەرپا قىلماقچى بولۇپ «ئۆز-ئۆزۈمگە تايىنىپ گۇناھلىرىمنى يۇيۇپ ھەققانىي ئادەم بولىمەن» دېگەنلەردىن ئىبارەت ئىدى.

83 مۇشۇ ئايەت توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

مەسىھدىن ئايرىلىپ، مەھرۇم بولۇپ، خۇدانىڭ شاپائىتىدىن چىقىپ،
يىقىلىپ ئۇنىڭدىن قالدىڭلار. 5 چۈنكى روھقا تايىنىپ ھەققانىيلىققا
باغلانغان ئارزۇ-ئارمانىنى[84] ئېتىقاد بىلەن تەلپۈنۈپ كۈتمەكتىمىز. 6 چۈنكى
مەسىھ ئەيسادا خەتنىلىك كۈچكە ئىگە ئەمەس، خەتنىسىزلىكمۇ كۈچكە
ئىگە ئەمەس، كۈچكە ئىگە بولغىنى پەقەت مۇھەببەت ئارقىلىق ئىش
قىلىدىغان ئېتىقادتۇر[85]. 7 سىلەر ئوبدان چېپىپ مېڭىۋاتقانىدىڭلار[86]؛
بىراق كىم سىلەرنى ھەقىقەتكە ئىتائەت قىلىشتىن توسۇۋالدى؟ 8 بۇنداق
قايىل قىلىش ئاملى[87] سىلەرنى چاقىرغۇچىدىن بولغان ئەمەس! 9
«كىچىككىنە خېمىرتۇرۇچ پۈتكۈل خېمىرنى بولدۇرۇپ يوغىنىتىدۇ!»[88]
10 ئۆزۈم رەبگە قاراپ قايىل بولدۇمكى، سىلەرمۇ بۇ ئىشتا ھېچ باشقىچە ئويدا
بولمايسىلەر. ئەمما سىلەرنى قايمۇقتۇرۇۋاتقان كىم بولۇشىدىن قەتئىينەزەر،
ئۇ چوقۇم تېگىشلىك جازاسىنى تارتىدۇ[89]. 11 قېرىنداشلار، ئەگەر مەن
«خەتنە قىلىنىش كېرەك» دەپ جاكارلاپ يۈرگەن بولسام، ئۇنداقتا مەن
بوگۈنكى كۈنگىچە يەنە نېمە ئۈچۈن يەھۇدىيلاردىن زىيانكەشلىككە ئۇچراپ

---

[84] «روھ» — مۇقەددەس روھ، ئەلۋەتتە. «ھەققانىيلىققا باغلانغان ئارزۇ-ئارمانىنى» — گرېك تىلىدا «ھەققانىيلىقنىڭ ئۈمىدى» دەپ ئىپادىلىنىدۇ. مەنىسى: (1) كىمدە مەسىھ ئارقىلىق ھەققانىيلىق بار بولسا ئۇنىڭ ئەرشتىكى بەختكە باغلىغان زور ئۈمىدىمۇ بار بولىدۇ؛ (2) بىزدە مەسىھ ئارقىلىق ھازىر بار بولغان ھەققانىيلىق ئۇنىڭ قايتىپ كېلىشى بىلەن تولۇق، مۇكەممەل بولىدۇ، دەيدىغان ئۈمىدىمۇ باردۇر. بىزنىڭچە، بۇ ھەر ئىككى ئۈمىد كۆرسىتىلىدۇ.

[85] «مۇھەببەت ئارقىلىق ئىش قىلىدىغان ئېتىقاد» — ئېتىقاد مۇھەببەت ئارقىلىق گۈزەل ئىشلارنى قىلىدۇ ھەم مۇھەببەتنىڭ ئۆزى ئېتىقادقا گۈزەل ئىشلارنى قىلىشقا تۈرتكە بولۇپ ئىلھاملاندۇرىدۇ.

[86] «سىلەر ئوبدان چېپىپ مېڭىۋاتقانىدىڭلار» — ئېتىقاد يولىدا، ئەلۋەتتە.

[87] «قايىل قىلىش»نىڭ مەنىسى يۇقىرىقى «ئىتائەت» دېگەن سۆزنىڭ مەنىسىگە يېقىن بولۇپ، كىنايىلىك مەنىنى تەكىتلەيدۇ — دېمەك، مۇشۇنداق «ئىتائەت» بولامدۇ؟

[88] دېمەك، كىچىككىنە خېمىرتۇرۇچ پۈتۈن خېمىرنى بولدۇرغىنىدەك، بىر ئادەمنىڭ «ئازراق خاتا» تەلىمىمۇ نۇرغۇن ئادەمنى ئازدۇرىدۇ. باشقىچە ئېيتقاندا «خەتنە قىلىش» «كىچىككىنە بىر ئىش» بولسىمۇ، گالاتىيالىقلارنىڭ ئۇنى «مۇشۇ ئىش بىلەن ھەققانىي (ياكى «تېخىمۇ ھەققانىي») ئادەم بولىمەن» دەپ قوبۇل قىلىشى ئۆزلىرىنى خۇدانىڭ نىجاتىدىن چىقىرىپ ئايرىۋېتەتتى.

[89] خۇدا تەرىپىدىن، ئەلۋەتتە.

كېلىمەن؟[90] ئەگەر شۇنداق قىلغان بولسام، «كرېست بىزارلىقى» يوق قىلىنىپ ئىتتى[91]! [12] سىلەرنى قوزغىتىۋاتقان بۇ ئادەملەر ئۆزلىرىنى ئاختا قىلىۋەتسۇن دەيمەن!

[13] چۈنكى قېرىنداشلار، سىلەر ئەركىنلىككە چاقىرىلدىڭلار. لېكىن ئەركىنلىكىڭلارنى ئەتلەرنىڭ[92] ئارزۇ-ھەۋەسلىرىگە قاندۇرۇشنىڭ باھانىسى قىلماڭلار، بەلكى مېھىر-مۇھەببەت بىلەن بىر-بىرىڭلارنىڭ قۇللۇقىدا بولۇڭلار. [14] چۈنكى پۈتكۈل تەۋرات قانۇنى «قوشنائنى ئۆزۈڭنى سۆيگەندەك سۆيگىن» دېگەن بىرلا ئەمردە ئەمەل قىلىنىدۇ[93]. [15] لېكىن پەخەس بولۇڭلاركى، بىر-بىرىڭلارنى چىشلەپ تارتىپ يالماپ يۇرۇپ، بىر-بىرىڭلاردىن يۇتۇلۇپ كەتمەڭلار يەنە!

روھ (مۇقەددەس روھ) ۋە «ئەت»

[16] ئەمما شۇنى دەيمەنكى — مۇقەددەس روھتا[94] مېڭىڭلار، ۋە شۇ چاغدا سىلەر ئەتلەرنىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرىگە يول قويمايسىلەر. [17] چۈنكى

---

[90] گالاتىيادىكى جامائەتنى «قايمۇقتۇرۇۋاتقان»لار بولسا بەلكىم: «پاۋلۇس، سۈننەت قىلىنىش كېرەك دەيدۇ»، دەپ يالغانچىلىق قىلغان بولسا كېرەك. پاۋلۇسنىڭ بۇ سوئالى بىلەن ئۇلارنىڭ يالغان سۆزىگە جاۋاب بېرىدۇ ـــ مانا، مەن شۇنداق خەۋەرنى يەتكۈزگەن بولسام، يەھۇدىيلار تەرىپىدىن زىيانكەشلىككە ئۇچراپ كەتمەيتتىم، دەيدۇ.

[91] «كرېست بىزارلىقى» — «كرېست» ئۆزى رىم ئىمپېرىيەسىدىكى ئەڭ يىرگىنچلىك ئۆلۈم جازا تەدبىرى ئىدى! لېكىن خۇدا ئەيسانىڭ دەل شۇنداق ئۆلۈمى ئارقىلىق ئادەمنى قۇتقۇزماقچى! مانا «كرېست بىزارلىقى»دۇر! ئۇنىڭ ئۈستىگە، «خەتنە قىلىنىش ياكى تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا تىرىششلار ئادەمنى گۇناھلىرىدىن قۇتقۇزمايدۇ، نىجات-قۇتقۇزۇلۇش پەقەت ئەيسا مەسىھنىڭ كرېستتىكى قۇربانلىقىدىنلا كېلىدۇ» دېگەن خەۋەر كۆپ ئادەملەرنى (پەقەت يەھۇدىيلارنىلا ئەمەس!) رەنجىتىدۇ ياكى ئۇلارنىڭ غەزىپىنى قوزغايدۇ. مانا بۇمۇ «كرېست بىزارلىقى»دۇر. خۇش خەۋەر يەتكۈزۈشتە «كرېست بىزارلىقى» ھەردائىم بولىدۇ؛ ئۇنداق ئىش كەم بولسا يەتكۈزگەن «خۇش خەۋەر» ئەمدى «خۇش خەۋەر» بولمايدۇ!

[92] «ئەت» ياكى «ئەتلەر» ئاساسەن ئىنساننىڭ ئۆز شەخسىيەتچى تەبىئىتىنى كۆرسىتىدۇ. بۇنىڭ توغرۇلۇق «رىملىقلارغا»دىكى «كىرىش سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

[93] «ئەمەل قىلىنىدۇ» — ياكى «يىغىنچاقلانغان» («لاۋ.» 18:19).

[94] دېمەك، «مۇقەددەس روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە ھەم ئۇنىڭ كۈچ-قۇدرىتىدە». بۇ ئىبارە توغرۇلۇق «رىملىقلارغا»دىكى «كىرىش سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

ئەت روھقا زىت بولغان ئىشلارنى ئارزۇ قىلىدۇ، ۋە روھ ئەتكە زىت بولغان
ئىشلارنى ئارزۇ قىلىدۇ. ئۇلار ئىككىسى بىر-بىرىگە قارىمۇقارشىدۇر؛ نەتىجىدە،
ئۆزۈڭلار ئارزۇ قىلغان ئىشلارنى قىلالمايسىلەر. 18 ۋەھالەنكى، سىلەر
روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە بولساڭلار، ئۇ چاغدا تەۋرات قانۇنىنىڭ ئىلكىدە
بولمايسىلەر. 19 ئەمدى ئەتنىڭ ئەمەللىرى روشەنكى ــ زىناخورلۇق، بۇزۇقلۇق،
ناپاكلىق، شەھۋانىيلىق، 20 بۇتپەرەسلىك، سېھىرگەرلىك، ئۆچمەنلىكلەر،
جېدەللەر، قىزغانچۇقلۇقلار، غەزەپلەر، رىقابەتلىشىشلەر، بۆلگۈنچىلىكلەر،
گۇرۇھۋازلىقلار، 21 ھەسەتخورلۇقلار، قاتىللىقلار، ھاراقكەشلىكلەر، ئەيش-
ئىشرەتلەر قاتارلىق ئىشلاردۇر؛ بۇ ئىشلار توغرۇلۇق بۇرۇنقى ئېيتقىنىمدەك ھازىر
يەنە بىر قېتىم ئاگاھلاندۇرىمەنكى، بۇنداق ئىشلارنى قىلغۇچىلار خۇدانىڭ
پادىشاھلىقىغا مىراسلىق قىلمايدۇ. 22 ۋەھالەنكى، روھنىڭ[95] مېۋىسى[96]
بولسا مېھىر-مۇھەببەت، شاد-خۇراملىق، خاتىرجەملىك، سەۋر-تاقەت،
مېھرىبانلىق، ياخشىلىق، ئىشەنچ-سادىقلىق، 23 مۆمىن-مۇلايىملىق[97] ۋە
ئۆزىنى تۇتۇۋېلىشتىن ئىبارەت. مۇشۇنداق ئىشلارنى توسىدىغان ھېچقانداق
قانۇن يوقتۇر. 24 لېكىن مەسىھكە مەنسۇپ بولغانلار ئەتلىرىنى، شۇنداقلا
ئۇنىڭدىكى ئىشقىلار[98] ۋە ھەم ھەۋەسلەرنى تەڭ كرېستلىگەن بولىدۇ. 25 روھتا
ياشاۋاتقان بولساق، روھقا ئەگىشىپ ماڭايلى. 26 بىر-بىرىمىزنى رەنجىتىپ،
بىر-بىرىمىزگە ھەسەت قىلىپ، ھاكاۋۇر شۆھرەتپەرەسلەردىن بولمايلى.

---

[95] «روھ» — مۇقەددەس روھ، خۇدانىڭ روھى.

[96] «روھنىڭ مېۋىسى» — باشقىچە ئېيتقاندا، «مۇقەددەس روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە ياشاشتىن بېرىدىغان مېۋە».

[97] ئىنجىلدا «مۆمىن-مۇلايىملىق» ياكى «يۇۋاش-مۇلايىملىق»نىڭ ئالاھىدىلىكى بار، ئۇ بولسىمۇ قورقۇنچتىن كۆچلۈكلەرگە يول قويىدىغان ئاجىزلىق ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ يولىدا تالاش-تارتىشلاردىن قول ئۈزۈش، خۇدانىڭ ھەممە ئىشلىرىمىزنى زوراۋانلىقسىز، جېدەلسىز توغرا ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ئىمان باغلاشتۇر؛ مۇشۇنداق پوزىتسىيە مۇلايىم، يۇۋاشلىق بىلەن ئىپادىلىنىدۇ، ئەلۋەتتە.

[98] ياكى «ھېسسىياتلار».

بىر-بىرىڭلارنىڭ خىزمىتىدە بولۇڭلار

6 [1] قېرىنداشلار، ئاراڭلاردىن بىرسىنىڭ هازىرمۇ بىر گۇناھ-سەۋەنلىك سادىر قىلىۋاتقانلىقى بايقالغان بولسا، ئاراڭلاردىكى روھىي كىشىلەر[99] يۇۋاش-مۇلايىملىق روھى بىلەن ئۇنى يولىدىن قايتۇرۇپ كېلىڭلار. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، ئۆزۈڭلارنىڭمۇ ئازدۇرۇلۇپ كەتمەسلىكىڭلارغا دىققەت قىلىڭلار. [2] بىر-بىرىڭلارنىڭ ئېغىرچىلىقىنى كۆتۈرۈڭلار. شۇنداق قىلساڭلار، مەسىھنىڭ قانۇنىغا ئەمەل قىلغان بولىسىلەر. [3] چۈنكى بىرسىنىڭ تارازىغا توختىغۇدەك ئىشى بولماي تۇرۇپ ئۆزىنى تارازىغا توختىغۇدەك دەپ چاغلىسا، ئۇ ئۆز-ئۆزىنى ئالدىغانلىق، خالاس[100]. [4] لېكىن هەركىم ئۆز ئەمەلىيىتىگە قاراپ تەكشۈرۈپ باقسۇن؛ شۇنىڭ بىلەن باشقىلارنىڭكىدىن ئەمەس[101]، بەلكى ئۆز ئەمەللىرىدىنلا پەخىرلەنگۈدەك ئىش بولسا، پەخىرلەنسە بولىدۇ. [5] چۈنكى هەربىر ئادەم ئۆز يۈكىنى كۆتۈرۈشى كېرەك[102]. [6] خۇدانىڭ سۆز-كالامىدىن تەلىم ئالغۇچى ئۆزىگە تەلىم بەرگۈچىنى ئۆزىدە بار بولغان ياخشى نەرسىلەردىن ئورتاق بەھرىمەن قىلسۇن. [7] ئۆز-ئۆزۈڭلارنى ئالدىماڭلار ــ خۇدانى ئالداپ ئەخمەق قىلغىلى بولمايدۇ؛ چۈنكى كىم نېمە تېرىسا، شۇنى ئالىدۇ. [8] ئۆز ئەتلىرىنىڭ ئارزۇ-هەۋەسلىرىنى قاندۇرۇشقا ئۇرۇق چاچقان كىشى[103] ئۆز ئەتلىرىدىن چىرىكلىك[104] هوسۇلىنى ئالىدۇ. لېكىن روھنى خۇرسەن قىلىش ئۈچۈن ئۇرۇق چاچقان كىشى بولسا روھتىن مەڭگۈلۈك هايات ئالىدۇ. [9] شۇڭا، ياخشى ئىشلارنى قىلىشتىن هارمايلى. ئۇنىڭغا

---

[99] «روھىي كىشىلەر» ياكى «روھقا تەۋە بولغانلار» بولسا دائىم مۇقەددەس روھنىڭ يېتەكچىلىكىدە ماڭغان كىشىلەرنى كۆرسىتىدۇ. «كورىنتلىقلارغا (1)»دىكى «كىرىش سۆز»ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.

[100] 2-ئايەتكە قارىغاندا، پاۋلۇسنىڭ بۇ سۆزى هاجەتمەنلەرگە ياكى موهتاج بولغانلارغا ياردەم قولىنى هېچ ئۇزارتمايدىغان ئادەملەرنى كۆزدە تۇتۇپ ئېيتىلغان.

[101] ياكى «ئۆزىنى باشقىلار بىلەن سېلىشتۇرمايلا،....».

[102] دېمەك، هەر ئادەم ئۆزىنىڭ ئىشىغا ئۆزى مەسئۇل بولۇشى كېرەك.

[103] گرېك تىلىدا «ئۆز ئەتلىرىگە ئۇرۇق چاچقان كىشى».

[104] ياكى «هالاكەت».

ئېرىنمىسەك ۋاقتى-سائىتى توشقاندا چوقۇم ھوسۇل ئالالايمىز. 10 شۇ
سەۋەبتىن، بىزدە پۇرسەت بولسىلا، ھەممەيلەنگە، بولۇپمۇ ئېتىقادتىكى
ئائىلىگە[105] مەنسۇپ بولغانلارغا ياخشى ئىشلارنى قىلىپ بېرەيلى.

ئاخىرقى ئاگاھلاندۇرۇش ۋە سالام

11 مانا، ئۆز قولۇم بىلەن شۇنچە چوڭ ھەرپلەر بىلەن يازغىنىمغا
قاراڭلار![106] 12 سىلەرگە خەتنىنى قوبۇل قىلىشنى مەجبۇرلىماقچى
بولغانلار، ئۇلارنىڭ ھەربىرى پەقەت ئۆزلىرىنىڭ تاشقى قىياپىتىنى
پەردازلاپ كۆرسەتمەكچى بولغان، خالاس[107]؛ ئۇلارنىڭ بۇ مەقستى
پەقەت «مەسىھنىڭ كرېستى» تۈپەيلىدىن بولغان زىيانكەشلىكتىن[108]
قېچىشتىن ئىبارەت، خالاس. 13 چۈنكى ئۇلار ئۆزلىرىمۇ خەتنە قىلىنغىنى

105 «ئېتىقادتىكى ئائىلە» — دۇنيادىكى بارلىق ئېتىقادچىلار، خۇدانىڭ ئائىلىسىنى كۆرسىتىدۇ.

106 نېمىشقا پاۋلۇس بۇنى يازىدۇ؟ يۇقىرىقى 15:4-ئايەت ئۇستىدىكى ئىزاھاتتا ئېيتقىنىمىزدەك، پاۋلۇس ئادەتتە پۈتۈكچى ئارقىلىق خەتلىرىنى يازغان (مەسىلەن، «رىم.» 22:16). بىزنىڭچە سەۋەبى ئۇنىڭدا بىرخىل كۆز كېسىلى بار ئىدى. شۇنىڭ بىلەن: — (1) پاۋلۇس بۇ خەتنى يېزىش جىددىي بولغاچقا، يېنىدا مۇۋاپىق پۈتۈكچى بولمىغانلىقتىن ئۆز قولى بىلەن خەتنى يېزىشقا مەجبۇر بولغان؛ (2) خەتنى ھەقىقەتەن ئۆزىدىن كەلگەنلىكىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن ئاز دېگەندىمۇ ئاخىرقى ئايەتلەرنى ئۆز قولى بىلەن يازدى. چۈنكى شۇ چاغدا «ساختا روسۇللار» كۆپ ئىدى، ھەتتا پاۋلۇسنىڭ نامى بىلەن ساختا خەتلەرنى يازغانلار بار ئىدى (2تېس.» 2:2نى كۆرۈڭ).
ئۆز پىكرىمىزچە، پاۋلۇس بۇ پۈتۈن خەتنى ئۆز قولى بىلەن يازغان.

107 «ئۇلارنىڭ ھەربىرى پەقەت ئۆزلىرىنىڭ تاشقى قىياپىتىنى پەردازلاپ كۆرسەتمەكچى بولغان»لار — دېمەك، ئۇلار نىجاتقا ئىگە بولۇش ئۈچۈن تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىش كېرەك، دېگەن يەھۇدىيلارنىڭ گېپىدىن قورققان، ئۇلار يەھۇدىيلارنىڭ ماختىشىغا ئېرىشىشنى خالايدىغان كىشىلەردۇر. «تاشقى قىياپەتتە» گرېك تىلىدا «ئەتلەردە» دېگەن ئىبارە بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

108 «مەسىھنىڭ كرېستى تۈپەيلىدىن بولغان زىيانكەشلىك» — دېمەك، «مەسىھنىڭ كرېستتىكى ئۆلۈمى (ياكى «كرېستنىڭ بىزارلىقى») تۈپەيلىدىن بولغان زىيانكەشلىك». بۇ زىيانكەشلىك يەھۇدىيلار تەرىپىدىن، ئەلۋەتتە. «مەسىھنىڭ كرېستى» دېگىنى بولسا، «مەسىھنىڭ كرېستلەنگەندە بولغان قۇربانلىقى بىردىنبىر نىجات يولىدۇر» دېگەن خەۋەرنىڭ قىسقىچە ئىپادىسىدۇر. شۇ چاغدا مۇشۇ ھەقىقەتنى تارقاتقۇچىلارنىڭ ھەممىسى يەھۇدىيلار تەرىپىدىن (ۋە كۆپ باشقىلار تەرىپىدىنمۇ، ئەلۋەتتە) زىيانكەشلىككە ئۇچرايتتى.

بىلەن تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلمايدۇ؛ لېكىن ئۇلار ئەتلىرىڭلاردىن ماختىنىش[109] ئۈچۈن بەربىر سىلەرنى خەتنىنى قوبۇل قىلدۇرماقچى بولىدۇ. 14 ئۆزۈمنى ئېلىپ ئېيتسام، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ كرېستتىكى ئۆلۈمىدىن باشقا ھېچ ئىش بىلەن ماختانمىغايمەن! چۈنكى ئۇنىڭ كرېستى ۋاستىسىدىن بۇ دۇنيا ماڭا نىسبەتەن كرېستلەنگەن[110] ۋە مەنمۇ بۇ دۇنياغا نىسبەتەن كرېستلەنگەنمەن. 15 چۈنكى مەسىھ ئەيسادا نە خەتنىلىك نە خەتنىسىزلىك دېگەنلەر كۈچكە ئىگە ئەمەستۇر؛ بىردىنبىر كۈچكە ئىگە بولىدىغىنى پەقەت يېڭى بىر يارالغۇچىدۇر[111]! 16 بۇ قائىدە بويىچە ماڭىدىغانلارغا، ئۇلارنىڭ ھەممىسىگە ۋە خۇدانىڭ ئىسرائىلىغا[112] خاتىرجەملىك ۋە رەھىم-شەپقەت بولغاي!

109 «ئەتلىرىڭلاردىن ماختىنىش» — مۇشۇ يەھۇدىيلار، «گالاتىيالىقلار گېپىمىزگە كىردى، ئۇلارغا خەتنىنى قوبۇل قىلدۇرۇپ ئۇلارنى نىجات يولىغا ئالغا باستۇردۇق!» دەپ باشقا يەھۇدىيلار ئالدىدا ماختىنىشنى خالايتتى.

110 «بۇ دۇنيا ماڭا نىسبەتەن كرېستلەنگەن» — دېمەك، ماڭا نىسبەتەن ئۆلگەن.

111 «يېڭى بىر يارالغۇچى» — «يېڭى (يارىتىلغان) بىر ئادەم»نى ئالاھىدە كۆرسىتىدۇ؛ لېكىن بۇ ئىبارە يەنە مەسىھنىڭ ئۆلۈمى ئارقىلىق ئاپىرىدە بولغان ھەربىر «يېڭى ئادەم» ۋە كەلگۈسىدە پەيدا بولىدىغان يېڭى ئاسمان-زېمىننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

112 «خۇدانىڭ ئىسرائىلى» (ياكى «خۇدانىڭ ھەقىقىي ئىسرائىلى») — دېمەك، باشقا بىر «ئىسرائىل» بار. بىزنىڭچە بۇ ئىبارە ئىسرائىلدىن، يەنى يەھۇدىيلار ئىچىدىكى خۇدانىڭ نىجات يولىدا ماڭغان، مەسىھ ئەيسانى قوبۇل قىلغانلارنى (يەنى «قالدۇق»نى) كۆرسىتىدۇ. قالغان يەھۇدىيلار «ئىسرائىل» بولسىمۇ، «خۇدانىڭ ئىسرائىلى» ئەمەس.

بەزى ئالىملار بۇ جۈملىدىكى «ۋە»نى «يەنى» دەپ تەرجىمە قىلىپ، «خۇدانىڭ ئىسرائىلى» پۈتكۈل جاھاندىكى مەسىھكە تەۋە بولغانلاردىن بولغان جامائەتنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. لېكىن بىزنىڭچە پاۋلۇسنىڭ بۇ ئىبارىسى، «مەن يۇقىرىدا بەزى يەھۇدىيلار توغرۇلۇق قاتتىق گەپ قىلغىنىم بىلەن، ھەممە يەھۇدىي شۇنداق، دەپ ئويلاپ كەتمەڭلار! «خۇدانىڭ ئىسرائىلى» باردۇر!» دېمەكچى.

17 بۇنىڭدىن كېيىن ھېچكىم بۇ ئىشلار بىلەن يەنە مېنى ئاۋارە قىلمىسۇن! چۈنكى مەن ئۆز بەدىنىمدە ئەيسانىڭ يارا ئىزلىرىنى[113] كۆتۈرىمەن!
18 قېرىنداشلار، رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ مېھىر-شەپقىتى روھىڭلارغا يار بولغاي! ئامىن!

113 «ئەيسانىڭ يارا ئىزلىرى» — دېمەك، پاۋلۇسنىڭ تېنىدە قالغان يارا ئىزلىرى، يەنى مەسىھ ئۈچۈن خۇش خەۋەر تارقىتىش يولىدا تارتقان ئازاب-ئوقۇبەتلىرىنىڭ ئىزنالىرىدۇر. شۇ تەرەپتە ئۇ كۆپ يارىلانغان رەببى ئەيساغا ئوخشاشتۇر. «ئەيسانىڭ يارا ئىزلىرى»نىڭ گرېك تىلىدا ئىككىنچى مەنىسىمۇ بار: «ئەيسانىڭ (باسقان) تامغىسى» — دېمەك، پاۋلۇس بۇ سۆز ئارقىلىق ئۆزىنىڭ ئەيساغا پۈتۈنلەي مەنسۇپ ئىكەنلىكىنىمۇ تەكىتلىمەكچى.

قوشۇمچە سۆز

بىز 2:18-20 ئايەتلەر ئۈستىدە بىر-بىرلەپ توختىلىمىز: —

18:2 «ئەمما مەن ئەسلىدە غۇلاتقان نەرسىلەرنى قايتىدىن قۇرسام، ئۆزۈمنى تەۋرات قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغۇچى دەپ ئىسپاتلاپ كۆرسەتكەن بولىمەن».

بۇ سۆزدە كۆزدە تۇتۇلغىنى يەھۇدىي بولسۇن، «يات ئەللىك» بولسۇن تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا مۇتلەق قابىلىيەتسىزلىكىنى، شۇنداقلا ئۆزىنىڭ گۇناھكار ئىكەنلىكىنى بىلىپ يەتكەن بىر كىشىدۇر. ئۇ: «مەسىھ گۇناھلىرىمىز ئۈچۈن قۇربانلىق بولدى، ئۇ خۇدانىڭ ھەققانىيلىقىغا ئاساسلانغان يېڭى ھاياتنى ساڭا ئاتا قىلىشنى خالايدۇ»، دېگەن ئاجايىب خەۋەرنى ئاڭلاپ، ئۇنى خۇشاللىق بىلەن قوبۇل قىلىدۇ. بۇ ۋاقىتتىن باشلاپ ئۇ ئۆزىنىڭ تەۋرات قانۇنىغا ئەمەل قىلىشقا بولغان تىرىشىش-تىرمىشىشلىرىنى تاشلاپ، مەسىھگە قاراپ ئۇنىڭدا ۋەدە قىلىنغان يېڭى ھاياتنى ئۆتكۈزۈشتىن مۇيەسسەر بولۇشقا باشلايدۇ.

ئەمما مەسىھگە مۇنداق ئىشەنگەن بىر يات ئەللىك ئادەم بىر كۈنى يەھۇدىي تونۇشىدىن: «سەن خەتنىنى قوبۇل قىلساڭ، خۇدا ئالدىدا تېخىمۇ پاك ئادەم بولىسەن» ياكى «خەتنە قوبۇل قىلمىساڭ گۇناھلىرىڭدىن پاك بولالمايسەن» دېگەن سۆزلەرنى ئاڭلاپ، ئاندىن ئۇ: «مەن خەتنە قىلىنسام مەسىھنىڭ ماڭا يەتكۈزگەن نىجاتىغا «يېڭىچە» بىر ئىش قوشقان بولىمەن» دەپ خام خىيال قىلىپ، «ئەت»كە تايىنىش بىلەن ئىنسانىي تىرىشىش-ئىنتىلىشلەر دۇنياسىغا قايتىپ كېتىدۇ.

ئەمەلىيەتتە مەسىھ يەتكۈزگەن مۇكەممەل، تولۇق نىجاتقا ھېچنەرسە قوشۇشقا بولمايدۇ. ئۇستا رەسسام سىزغان چىرايلىق «مۇكەممەل» رەسىمگە قاراپ: «مەن بۇ رەسىمگە بىر-ئىككى نەرسە قوشۇپ، تېخىمۇ ياخشى، چىرايلىق قىلىپ سىزىمەن!» دېگەن ئادەم مۇشۇ چىرايلىق رەسىمنى مۇتلەق بۇزۇپ قويمامدۇ؟ بۇ تولىمۇ ھاماقەتلىكتۇر!

ئەمەلىيەتتە ئۇ خۇدانىڭ مۇكەممەل شاپائىتىنى تېخىمۇ مۇكەممەل قىلىمەن دەپ كۇپۇرلۇق ئىش قىلدى. «خەتنىنى قوبۇل قىلاي» دەپ ئۇ ئۆزىنى ئەسلىدە يەھۇدىي خەلققە تاپشۇرۇلغان تەۋرات قانۇنىدىكى بارلىق بەلگىلىملەرگە ئەمەل قىلىشقا قەرزدار قىلدى. چۈنكى پاۋلۇس ئېيتقىنىدەك، خۇدانى خۇرسەن قىلىپ گۇناھلىرىمنى يۇيۇۋېتەي

دېگەن مەقسەتتە خەتنىنى قوبۇل قىلغان كىشى: «مەسىھنىڭ قۇربانلىقىغا كېرەك ئەمەسمەن؛ مەسىھنىڭ ئۆلۈمى بىكاردۇر!» دېگەنگە باراۋەر بولىدۇ.

ئۇنداق بىر كىشى ئۆزىنى تەۋرات قانۇنى ئاستىغا قويۇپ، تەۋرات قانۇنىنىڭ ھەممە ئەمر-بەلگىلىمىلىرىگە ئەمەل قىلىشى كېرەك، چۈنكى: «تەۋرات قانۇنىدا پۈتۈلگەن ھەممە ئەمرلەرگە ئۈزلۈكسىز ئەمەل قىلمىغان ھەربىر كىشى لەنەتكە قالىدۇ» («قان.» 23:21).

شۇنىڭ بىلەن پاۋلۇس قاتتىق كىنايىلىك بىلەن، ئۆزۋىنى مەسىھنى قوبۇل قىلىش ئۈچۈن مۇتلەق گۇناھكارمەن دەپ ئېتىراپ قىلىپ تۇرۇپ، لېكىن ھازىر قايتىدىن تەۋرات قانۇنىغا ئېسىلىۋالدىك، «يۈز نومۇر»غا ئېرىشىشنىڭ ھەممە پۇرسەتلىرىنى قولدىن بېرىپ قويدۇڭ؛ ئۇنداق پاكى بۇنداق يول بىلەن ئۆزۋىنى گۇناھكار ئىسپاتلىدىك، لېكىن ھېچنەرسىگە ئېرىشمىدىك، دەپ كۆرسىتىدۇ: — «ئەمما مەن ئەسلىدە غۇلاتقان نەرسىلەرنى قايتىدىن قۇرسام، ئۆزۈمنى تەۋرات قانۇنىغا خىلاپلىق قىلغۇچى دەپ ئىسپاتلاپ كۆرسەتكەن بولىمەن»!

19:2 «چۈنكى مەن تەۋرات قانۇنى ئارقىلىق قانۇنغا نىسبەتەن ئۆلدۈم؛ نەتىجىدە، مەن خۇداغا يۈزلىنىپ ياشاۋاتىمەن»

بىراۋ «تەۋرات قانۇنى ئارقىلىق» قانداقمۇ ئۆلسۇن؟ پاۋلۇس بۇ تېما توغرۇلۇق «رىم.» 7:7-25دە كۆپ سۆزلەرنى قىلغان. تەۋرات قانۇنىدا ئىنساننىڭ گۇناھكار تەبىئىتى ئاشكارە بولىدىغان كۆپ بەلگىلىمىلەر چىقىرىلغان. ئۇنىڭغا ئەمەل قىلىش نىيىتىدە بولغان ھەممىمىز بىر تەرەپتىن شۇ تەلەپلەرگە ئەمەل قىلساقمۇ، يەنە بىر تەرەپتىن ئەمەل قىلماي گۇناھكار بولۇپ قالىمىز؛ شۇنىڭ بىلەن تەۋرات قانۇنى بىزنى تارازىغا سېلىپ ھەممىمىزنى گۇناھقا پاتقان، دەپ ئىسپاتلايدۇ؛ ئۆزىمىزدە ھېچقانداق ئۈمىد قالمىغاندا بىز پاۋلۇس ئېيتقاندەك «ئۆلىمىز». ئەمما ئاشۇ پەيتتە بىز ئۇلۇغ يېڭى ھەقىقەتكە ئېرىشەلەيمىز، «رىم.» 3:8-4دە يېزىلغاندەك: «گۇناھلىق ئەت ئېلىپ كېلىدىغان ئاجىزلىق تۈپەيلىدىن تەۋرات قانۇنى قىلالمىغاننى خۇدانىڭ ئۆزى قىلدى؛ ئۇ ئۆز ئوغلىنى گۇناھكار ئەتلىك قىياپەتتە گۇناھنى بىر تەرەپ قىلىشقا ئەۋەتىپ، ئەتتىكى مەۋجۇت گۇناھنى ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىۋەتتى؛ بۇنىڭ بىلەن قانۇننىڭ ھەققانىي

تەلىپى ئەتكە ئەگەشمەيدىغان، بەلكى مۇقەددەس روھقا ئەگىشىپ ماڭىدىغان بىزلەردە ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ».

بىز مەسىھنىڭ بىز ئۈچۈن بولغان ئۆلۈمىنى قوبۇل قىلساق، مۇقەددەس روھ ئارقىلىق ئۇنىڭ ئۆلۈمى بىزنىڭمۇ ئۆلۈمىمىز بولىدۇ؛ شۇنداق بولغاندا، ئۆزىمىزنىڭ «خۇداغا يۈزلىنىپ ياشاۋاتىمىز»نى بايقاپ قالىمىز!

20:2 «مەن مەسىھ بىلەن بىللە كرېستلەنگەنمەن، لېكىن مانا، ياشاۋاتىمەن! لېكىن ياشاۋاتقىنى مەن ئەمەس، بەلكى مەندە تۇرۇۋاتقان مەسىھدۇر. ۋە مېنىڭ ھازىر ئەتلىرىمدە ياشاۋاتقان ھايات بولسا، مېنى سۆيگەن ۋە مەن ئۈچۈن ئۆزىنى پىدا قىلغان خۇدانىڭ ئوغلىنىڭ ئىمان-ئېتىقادىدىندۇر».

ئادەم بۇ سۆزنى ئۆزى توغرۇلۇق ئېيتالايدىغان بولسا شۈبھىسىزكى، ئەڭ ئۇلۇغ بايان بولىدۇ. ئاسمان-زېمىننى ياراتقۇچى ھەممىگە قادىر خۇدانىڭ ئۆز ئوغلى ئارقىلىق بىزدە ماكانلاشقانلىقىدىن ئارتۇق ئاجايىب ئىش بولامدۇ؟

يۇقىرىقى بۇ بايان پاۋلۇسنىڭ بىۋاستە تەلىملىرىدىن ئەمەس، ئەلۋەتتە؛ ئۇ پەقەت ئۆزى توغرۇلۇق بولغان گۇۋاھلىقىدۇر. ۋەھالەنكى، ھەربىر ئېتىقادچىنىڭ ئۆزى توغرۇلۇق مۇشۇنىڭغا ئوخشاش ئېيتىشى زۆرۈر.

دىققەت قىلغايسىزكى، پاۋلۇس ھەتتا ئۆزىنىڭ ئېتىقادى بىلەن ياشمايدۇ؛ ئۇنىڭ خۇدانىڭ بارلىق ۋەدىلىرىگە ئىشىنىدىغانلىقى مەسىھنىڭ ئېتىقادىنىڭ ۋاستىسى بىلەن بولىدۇ! ھەممىمىزدە شۇنداق بولسۇن!

19:3 «ئۇنداقتا، تەۋرات قانۇنىنى چۈشۈرۈشتىكى مەقسەت نېمە؟ ئۇ بولسا، ئىنسانلارنىڭ ئىتائەتسىزلىكلىرى تۈپەيلىدىن، خۇدانىڭ مىراسى ۋەدە قىلىنغۇچى، يەنى ئىبراھىمنىڭ نەسلى دۇنياغا كەلگۈچە قوشۇمچە قىلىپ بېرىلگەن؛ ئۇ پەرىشتىلەر ئارقىلىق بىر ۋاستىچىنىڭ قولى بىلەن بېكىتىلىپ ئىشقا سېلىنغان».

تەۋرات قانۇنى «ئىنسانلارنىڭ ئىتائەتسىزلىكلىرى تۈپەيلىدىن ...قوشۇمچە قىلىپ بېرىلگەن». بۇ ھەقىقەتنىڭ كۆپ تەرەپلىملىكى بار. بىرىنچى ۋە ئەڭ مۇھىم تەرىپى يۇقىرىقى 19:2 توغرۇلۇق ئىپتىقىنىمىزدەك، خۇدا تەۋرات قانۇنىنى، گۇناھنى تولۇق سۆكۈدىغان قورال بولسۇن دېگەن مەقسەتتە ئۇنى چۈشۈرگەن. «رىملىقلارغا» 13:7دە ئىپتىلغاندەك: «شۇنداق تۇرۇقلۇق، ياخشى بولغىنى ماڭا ئۆلۈم بولدىمۇ؟ ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس! بەلكى، گۇناھنىڭ ئەمر ئارقىلىق قەۋەتلا قەبىھ بولغانلىقى ئوچۇق ئاشكارىلانسۇن دەپ ئەنە شۇ گۇناھ بۇ ياخشى ئەمردىن پايدىلىنىپ، مەندە ئۆلۈم پەيدا قىلدى».

قولى گال بولغان بىر مالايىنى مىسالغا ئالايلى، سافادا ئولتۇرۇپ ھېچ ئىش قىلمىغان ۋاقىتدا ئۇنىڭ قولىنىڭ گاللىقى باشقىلارغا ياكى ئۆزىگىمۇ ھېچ بىلىنمەيدۇ. لېكىن بىرسى ئۇنىڭدىن بىرەر ئىشنى تەلەپ قىلسىلا ئۇنىڭ قولىنىڭ گاللىقى دەرھال ھەممىگە ئايان بولىدۇ. شۇنىڭدەك «ئەمر» ھەممىنى پاش قىلىپ، تەۋرات قانۇنى گۇناھىمىزنى ئاشكارە قىلىدۇ.

ئەمما تەۋرات قانۇنى يەنە بىر سەۋەبتىن بېرىلدى؛ 4-باب، 1-3دە پاۋلۇس تەۋرات قانۇنى مەسىھ دۇنياغا كەلگۈچە يەھۇدىي خەلقى (ۋە شۇنداقلا يەھۇدىيلارغا قوشۇلغان يات ئەللىكلەرگە «خوجىدار (تەربىيىلىگۈچى)» ۋە «بالا باققۇچى» بولسۇن دەپ تەمىنلەنگەن، دەيدۇ. تەۋرات قانۇنى خەلقتە «چەكتىن ئېشىپ كەتسەك بولمايدۇ» دېگەن ئۇقۇمنى پەيدا قىلىدىغان، گۇناھنى تىزگىنلەيدىغان فۇنكسىيەگە ئىگە ئىدى. شۇڭا خەلق تەۋرات قانۇنى ئارقىلىق ئۆزلىرىنىڭ گۇناھكار ئىكەنلىكىنى بىلىپ يەتكەن ۋە ھېچ بولمىغاندا روھ-قەلبىدە بولسىمۇ، ئۇلار خۇدا ئۆزلىرىگە سالغان چەكلەرگە يېقىنلىشىشتىن قورققانىدى. مەسىھ دۇنياغا كەلگىنىدە تەۋرات قانۇنىنىڭ بۇ ئىككى فۇنكسىيىسى خۇدانىڭ مەقسىتىنى ئورۇنداپ، بۇرچىنى ئاخىرلاشتۇرۇپ، ئۇنىڭ ھاجىتى قالمىدى.

20:3 «ئەمما «ۋاستىچى» بىر تەرەپنىڭلا ۋاستىچىسى ئەمەس (بەلكى ئىككى تەرەپنىڭكىدۇر)، لېكىن خۇدا ئۆزى پەقەت بىردۇر».

بۇ پاۋلۇسنىڭ ئەڭ ئىخچام ئىبارىلىرىدىن بولۇپ، ئالىملار ئۇنىڭ تولۇق مەنىسى توغرۇلۇق نەچچە پىكىردە تۇرىدۇ. ئەمما مەنىسى ئىنتايىن ئاددىي دەپ ئويلايمىز. داۋۇت (ئىشەنچلىك ئادەم) ھەم پولات (تايىنى يوق ئادەم) ئىككىسى بىر كېلىشىم تۈزىدۇ

دەيلۇق. داۋۇت شۇنچە ئىشەنچلىك ۋە سادىق بولسىمۇ، پولات ئىشەنچسىز، گېپىدە تۇرمايدىغان بولسا ئۇلارنىڭ كېلىشىمى نەچچە كۈنلۈكلا بولىدۇ، ئاندىن ئىككىسى بىر-بىرىدىن تېخىمۇ ياتلىشىپ كېتىدۇ، ھەتتا دۈشمەنلەرگە ئايلىنىپ قالىدۇ. ئەمدى تولىمۇ ئىشەنچلىك، ۋەدىسىدە چىڭ تۇرغۇچى خۇدا بىلەن ئىشەنچسىز ئىنسان ئوتتۇرىسىدىكى بىر ئەھدە توغرۇلۇق نېمە دەيمىز؟! ئۇنداق ئەھدىنىڭ بۇزۇلۇش بىلەن يوق بولۇشتىن باشقا ھېچقانداق نەتىجىسى بولمايدۇ؛ ئەمدى خۇدا پۈتكۈل ئىنسانىيەتكە ۋەكىل بولغان ئىسرائىل بىلەن مۇسا پەيغەمبەرنىڭ ۋاستىچىلىقىدا تۈزگەن «كونا ئەھدە» بولسا دەل شۇنداقتۇر: «ئەگەر سىلەر ماڭا تولۇق ئىتائەت قىلساڭلار، مېنىڭ ئەھدەمگە قۇلاق سالساڭلار... مەن سىلەرنى بەرىكەتلەيمەن...» («مىس.» 5:19نى كۆرۈڭ). ئەھدە شەرتلىك ۋە بىرىمى ئىنسانغا باغلىق بولغاچقا، ھەممىسى بەرىكەت بىلەن ئەمەس، لەنەت بىلەن تۈگەيدۇ. بىز باشقا بىر كىتابىمىزدا ئېيتقىنىمىزدەك، «يېڭى ئەھدە»نىڭ ئالاھىدىلىكى پۈتۈنلەي باشقىچە. ھەممىسى خۇدانىڭ تەرىپىگە باغلىق، دېگىلى بولىدۇ. مەسىلەن تەۋراتتىكى پەيغەمبەرلەرنىڭ ئۇنى تىلغا ئالغانلىرىغا قاراڭ («يەر.» 31:31-34، «ئەز.» 36:26-29). بۇ ئايەتلەرنى ئوقۇسىڭىز ئەھدىدە «ئىنسان تەرىپى»نىڭ يوق ئىكەنلىكىنى بايقايسىز. ئەھدىدە پەقەت خۇدا ئۆزىنىڭ: «مەن... (ئۇنداق) قىلىمەن... ئۆزۈم... ...(ئۇنداق) قىلىمەن، ... ئۆزۈم... (ئۇنداق) قىلىمەن...»، «مەن سىلەرگە يېڭى قەلب، يېڭى روھ ئاتا قىلىمەن... مەن سىلەرگە رەھىمدىللىقىمنى كۆرسىتىپ گۇناھلىرىڭلارنى قايتىدىن ھېچ ئەسلىمەيمەن...!» دېگەنلىرى بار.

ئەمەلىيەتتە بولسا «يېڭى ئەھدە» خۇدا بىلەن گۇناھسىز ئىنسان بولغان ئۆز ئوغلى ئوتتۇرىسىدا تۈزۈلگەندۇر؛ شۇنىڭ بىلەن بۇ ئەھدىنى، خۇدانىڭ ئۆز ئىچىدە تۈزۈلگەن ئەھدە دېيىشكە بولىدۇ. بىز ئىنسانلار ئۇنىڭغا كىرىش ئۈچۈن پەقەتلا ئۇنىڭ ھەممىسىگە «ئامىن!» دەپ، خۇدانىڭ مەسىھ ئەيسادا بولغان چەكسىز مېھىر-شەپقىتىنى قوبۇل قىلىشىمىز كېرەك — مانا بۇ نىجاتتۇر!

مۇسا پەيغەمبەر ئۇلۇغ ئىنسان بولغىنى بىلەن باشقا بارلىق پەيغەمبەرلەرگە ئوخشاش ھامان گۇناھكار ئىنسان ئىدى «چۈنكى ئادەملەرنىڭ ھەممىسى گۇناھ سادىر قىلىپ، خۇدانىڭ شان-شەرىپىگە يېتەلمەي، ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولدى» («رىم.» 23:3). ھەتتا مۇشۇ ئۇلۇغ ئادەمنىڭمۇ ۋاستىچىلىقىدا تۈزۈلگەن بىر ئەھدە ئىنسانىيەتنى

قۇتقۇزۇش ئۈچۈن يەتمەيتتى. پەقەت خۇدا ئۆزى ئارقىلىقلا تۇزۇلگەن بىر ئەھدە مۇكەممەل، نۇقسانسىز بولۇپ ئىنسانىيەتنى قۇتقۇزالايدۇ.

«ئەمما «ۋاستىچى» بىر تەرەپنىڭلا ۋاستىچىسى ئەمەس (بەلكى ئىككى تەرەپنىڭكىدۇر)، لېكىن خۇدا ئۆزى پەقەت بىردۇر»!

23:3-26 تۇغرۇلۇق: -

23:3-24 «لېكىن ئېتىقاد يولى كېلىپ ئاشكارە بولغۇچە، بىز تەۋرات قانۇنى تەرىپىدىن قوغدىلىپ، ئاشكارە بولىدىغان ئېتىقادنى كۈتۈشكە قاماپ قويۇلغاندۇق. شۇ تەرىقىدە، بىزنىڭ ئېتىقاد ئارقىلىق ھەققانىي قىلىنىشىمىز ئۈچۈن تەۋرات قانۇنى بىزگە «تەربىيىلىگۈچى» بولۇپ، بىزنى مەسىھكە يېتەكلىدى».

گرېتسىيە ۋە رىمدا مەرتىۋىلىك بايلار ئوغۇل بالىلىرىنى تولىمۇ ئەتراپلىق تەربىيىلەش ئۈچۈن تېخى كىچىك چېغىدىلا «خوجىدار» (تەربىيىلىگۈچى) ياكى «بالا باققۇچى»نىڭ قولىغا تاپشۇرۇش ئادىتى بار ئىدى (ئۇيغۇر ئاتا-ئانىلار بالىسىنى ئۇستازنىڭ قولىغا: — «جېنى مېنىڭكى، گۆشى سىزنىڭكى» دەپ تاپشۇرغاندەك). شۇ ۋاقىتتىن باشلاپ ئاتىسىنىڭ يېنىغا قايتىپ ئىشلىرىغا شېرىك بولغۇچە بولغان ئارىلىقتا تەربىيىلىگۈچى بالىنى بېقىپ چوڭ قىلىشقا تولۇق مەسئۇل ئىدى. مەسئۇلىيەتچانلىقتا مۇناسىۋەتلىك قىيىن ساۋاقلارنى بالىغا پۇختا ئۆگىتىش ئۈچۈن خوجىدار بەك قاتتىق قوللۇق قىلاتتى، ئەلۋەتتە! تەۋرات قانۇنىمۇ ئوخشاشلا بىزگە ئۆزىمىزنىڭ پۈتۈنلەي ئىشەنچسىزلىكى، ئۆز ئۆزىمىزنى گۇناھدىن قۇتقۇزالمايدىغانلىقىمىز توغرىسىدىكى تەس بولغان ساۋاقنى ئۆگىتىدۇ. بۇ ساۋاقنى ئۆگەنگەندىن كېيىن خۇش خەۋەرنى ئاڭلاشقا، شۇنداقلا خۇدانىڭ روھىدىن يېڭى ھايات قوبۇل قىلىشقا تەييار تۇرىمىز: —

(3:25-26) «لېكىن ئېتىقاد يولى ئاشكارا بولۇپ، ئۇنىڭدىن كېيىن بىز «تەربىيىلىگۈچى»نىڭ نازارىتىدە بولمىدۇق. چۈنكى ھەممىڭلار مەسىھ ئەيساغا ئېتىقاد قىلىش ئارقىلىق خۇدانىڭ ئوغۇللىرى بولدۇڭلار».

(31-21:4) ساراھ ۋە ھەجەر ـ ھۆر ئايال ۋە قۇل دېدەكتىن ئېلىنغان ئوخشىتىش

بۇ ئايەتلەردىكى ھەققەتلەرنىڭ كۆپ پايدىسى بار؛ لېكىن روسۇل ئۇلارنى ئىخچام ھالدا ئىپادىلىگەن بولغاچقا، مۇشۇ يەردە ئۇنىڭ تەلىمىگە ئەستايىدىل قاراپ، مەنىسى ئۈستىدە تەپسىلىي توختىلىپ تەتقىقلايمىز.

(22-21) «ئى تەۋرات قانۇنىنىڭ ئىلكىدە ياشاشنى خالايدىغانلار، سىلەردىن شۇنى سوراپ باقاي، سىلەر تەۋراتنىڭ ئۆزىدە نېمە دېيىلگەنلىكىگە قۇلاق سالامسىلەر؟ تەۋراتتا، ئىبراھىمنىڭ ئىككى ئوغلى بولۇپ، بىرى دېدەكتىن، يەنە بىرى ھۆر ئايالدىن بولغان، دەپ خاتىرىلەنگەن».

ھەربىر ئىشەنگۈچى ئۈچۈن ھەرتۈرلۈك ئىش توغرۇلۇق «روسۇل پاۋلۇس مۇنداق دەيدۇ» دېيىشنىڭ ئۆزىلا كۇپايە بولۇشى كېرەك ئىدى. ئەمما پاۋلۇس شاپائەت بىلەن گالاتىيالىقلارغا دېگەنلىرىگە گۇۋاھچى بولۇشقا تەۋراتنى خىتاب قىلىپ ئۇنىڭدىنمۇ ئىسپات ئالىدۇ.

تەۋرات («يار.» 11:25-27-باب)دە خاتىرىلەنگەن، ئىبراھىمنىڭ تارىخىنى ئوقۇغان ئوقۇرمەنلەرگە شۇ ئايەتلەردىكى ۋەقەلەرنى تونۇشتۇرۇشنىڭ ئانچە ھاجىتى بولمايدۇ؛ ئەمما ئوقۇمىغانلار ئۈچۈن تەپسىلاتلىرىنى قايتىلايمىز. ئىبراھىم خۇدادىن: «سېنىڭ بىر ئوغلۇڭ بولىدۇ، ئۇ ئۇلۇغ بىر پۈتكۈل ئەلنىڭ ئەجدادى بولىدۇ» دېگەن ۋەدىنى تاپشۇرۇۋالغانىدى (2:12). بۇ ۋەدە كېيىنمۇ «يار.» 6:15دە قايتىلاندى؛ شۇ يەردە «ئىبراھىم خۇدانىڭ سۆزىگە ئىشەندى» دەپ ئۇقتۇرۇلدۇق. ئۇ يەردە بىزگە ئاشۇ ئوغلىنىڭ ساراھ ئارقىلىق تۇغۇلىدىغانلىقى ئوچۇق دېيىلگەن ئەمەس؛ لېكىن ئىبراھىم خۇدادىن قورققان ئادەم بولۇپ خۇدانىڭ ۋەدىسى چوقۇم ئۆز يېگانە ئايالىم ئارقىلىق بولىدۇ، دەپ ئويلىشى كېرەك ئىدى، شۇنداقلا خۇدا ئۇنىڭ شۇنداق چۈشىنىپ يېتىشىنى خالىغان، دېسەك خاتا بولمايدۇ.

ھالبۇكى، ۋاقىت ئۆتۈشى بىلەن ۋەدە قىلىنغان ئوغۇل بالىنىڭ قارىسىمۇ كۆرۈنمىدى. ئىبراھىم ئۆزى قېرى بولۇپ، ئاز دېگەندە 85 ياشقا، ساراھ بولسا 76 ياشقا كىرگەنىدى. ساراھنىڭ بالا تۇغۇشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى. ساراھ ئۆزى ئىبراھىمغا، مېنىڭ مىسرلىق دېدىكىمنى ئەمرىڭگە ئېلىپ ئۇ ئارقىلىق ئوغۇل تاپساڭمىكىن، دەپ تەشەببۇس قىلدى. شۇ يول بىلەن بولغاندا بالا ساراھنىڭكى دەپ ھېسابلىناتتى. ئىبراھىم ئايالىنىڭ پىلانىغا كىردى. ئادەملەر ئۆزىنىڭ ئەقلىگە تايىنىپ شۇنچە كۆپ شۇنداق ئىشلارنى قىلىپ كېلىۋاتىدىغۇ! خۇدانىڭ ۋەدىسى ئۇلار كۈتكەن ۋاقىتتا ۋۇجۇدقا كەلمىسە، سەۋر-تاقەت بىلەن كۈتۈشكە بەل باغلاشنىڭ ئورنىدا، ئۇلار «خۇدانىڭ ئۆز ۋەدىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشىغا ياردەم بەرمەكچى بولۇپ» ئۆزلىرىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشلىرىنى باشلايدۇ. ئەمدى خۇدا قاچاندىن بېرى ئىنسانلارنىڭ ياردىمىگە موھتاج بولۇپ باققان؟! ئۇنداق ئورۇنلاشتۇرۇشلارنىڭ نەتىجىسى دائىم دېگۈدەك كۆلپەت بولىدۇ، بۇ قېتىممۇ شۇنداق بولدى. ئىبراھىم ھەجەرنى ئەمرىگە ئالدى ۋە ئۇ ھامىلدار بولدى. ئاۋۋال ھەممەيلەن خۇشال بولۇپ كەتتى، لېكىن ئۇزۇن ئۆتمەي ھەجەر ساراھنى زاڭلىق قىلىشقا باشلىدى؛ ئۇ ئوغۇل بالا تۇغسام بەلكىم ئۆزۈم ئىبراھىمنىڭ ئامراق ئايالىغا ئايلىنىپ قالارمەن! — دەپ ئويلىدى. ساراھ بۇ ئىشنى ئىبراھىمغا يەتكۈزدى؛ ئىبراھىم ئۇنىڭغا، ھەجەر سېنىڭ قۇلۇڭ، قولۇڭدا تۇرىدۇ، ئۇنىڭغا نېمە قىلساڭ قىلىۋەرگىن، دېدى. نەتىجىدە، ھەجەر ھامىلدار بولغىنى بىلەن، ساراھ ئۇنى ئۆيدىن ھەيدىۋەتتى. نېمىدېگەن رەھىمسىزلىك! ئەمما روشەنكى، بۇ ئىش خۇدانىڭ ئىرادىسى ئەمەس ئىدى، چۈنكى «پەرۋەردىگارنىڭ پەرىشتىسى» ھەجەرگە چۆل-باياۋاندىكى يولدا كۆرۈنۈپ ئۇنى ساراھنىڭ قېشىغا قايتۇرۇپ ئەۋەتتى («يار.» 7:16-16).

ھەجەر ئوغلى ئىسمائىلنى تۇغدى. ئىبراھىم ئىسمائىلغا ئاتا بولۇپ ئۇنى سۆيدى، لېكىن قانداقتۇر بىر ئىش دۇرۇس ئەمەسدەك تۇيۇلۇۋاتاتتى. خۇدا ئۇنىڭغا سۈكۈت قىلدى. بىرنەچچە يىل ئۆتۈپ كەتتى، ئىسمائىل ئۆسۈپ چوڭ بولۇۋاتاتتى، لېكىن ئۇ ھەقىقەتەن خۇدا ۋەدە قىلغان ئوغۇلمۇ؟ شۈبھىسىزكى، ئىبراھىم دەل شۇنداق ئۈمىد قىلاتتى، لېكىن بۇ بالىسىنىڭ تۇغۇلۇشىدا ئۇ باشقا ئىشلاردا ئۆزى گۇۋاھچى بولغان خۇدانىڭ ئۇلۇغلۇقى ئايان قىلىنغان ئەمەس. ئەسلىدە ئىبراھىم خۇدانىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سېلىپ پەلەستىن زېمىنىغا كىرگەنىدى. لېكىن ھازىر ئۆزىنى چاقىرغان پەرۋەردىگاردىن ھېچ سۆز ئاڭلىيالمايۋاتاتتى. زادى نېمە بولدى؟

خۇدانىڭ سۈكۈتلۈكى ئون ئىككى يىل داۋام بولدى. ئويلىمىغان يەردىن خۇدا تۇيۇقسىز ئۇنىڭغا پەقەت سۆز قىلىپلا قالماي، ئۇنىڭغا ئۆزىنى ئايان قىلدى. ئۇ چاغدا ئۇ ئىبراھىمغا «مەن ھەممىگە قادىر خۇدادۇرمەن؛ ئالدىمدا مېڭىپ، مۇكەممەل ئادەم بول» دېدى.

خۇدا ئۇنىڭغا: «ساڭا ئوغۇل بالا تۇغۇلىدۇ» دېگەن ۋەدىسىنى قايتىدىن بەردى. ئۇ ئۆزىنىڭ خاتالاشقىنىنى ئەمدى روشەن بىلدى — خۇدا ۋەدە قىلغان ئوغۇل ئىسمائىل ئەمەس ئىدى. ئىبراھىمنىڭ «خۇداغا ياردەم بېرىدىغان» تىرىشچانلىقلىرىنىڭ ھەممىسى بىكار بولدى، ھەتتا خۇدانىڭ ئۆز سۆزىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشتىكى قابىلىيىتىگە ھاقارەت كەلتۈرگەن، دېيىشكە بولىدۇ. ئەسلىدە ۋەدە قىلىنغان ئوغۇل ھازىر 90 ياشقا كىرگەن ساراھ ئارقىلىق تۇغۇلۇشى كېرەك ئىدى. ئىبراھىم ئۆزىمۇ 99 ياشقا كىرگەنىدى!

پەقەت ئۇنداق شارائىتتا، «ئىنسانىي كۈچ»، ياكى ئىنجىلدىكى گەپ بىلەن ئېيتقاندا «ئەت» يوق بولغاندىلا، ئاندىن ئىسھاقنىڭ ساراھ ئارقىلىق تۇغۇتىنىڭ خۇدا ياراتقان ئېنىق ۋە تولۇق بىر مۆجىزە ئىكەنلىكى ئوچۇق كۆرۈنىدۇ. بۇ ئىشنىڭ شان-شۆھرىتى ئادەمگە ئەمەس، پەقەت خۇداغىلا كەلتۈرۈلىدۇ! ئىبراھىم خۇدادىن بۇ ئىككىنچى قېتىم ئىسھاق توغرۇلۇق ۋەدىسىنى ئاڭلىغىنىدا ئىبراھىم بۇ قېتىم «پۈتۈنلەي خۇداغا ئىشەندى»، دەپ خاتىرىلەنگەن. نەتىجىدە، ئۇ خۇدانىڭ ئۇنىڭ ئەسلى ئىسمى (ئابرام — شۆھرەتلىك ئاتا)نى ئۆزگەرتىپ «ئىبراھىم» («كۆپ ئەللەرنىڭ ئاتىسى») دېگەن يېڭى ئىسمىنى قوبۇل قىلدى. ئۇ قايتىپ ئۆيدىكىلەرگە ۋە قوشنىلارغا يېڭى ئىسمىنى ئېيتقان چاغدا ئۇلاردىن بەزىلىرىنىڭ نېمە ئويلىغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلغىلى بولىدۇ — «ئۇ ئۆزىنى نېمە چاغلايدىغاندۇ؟! كۆپ ئەللەرنىڭ ئاتىسىمىش تېخى! بىچارە ئالجىپ قالغان قېرى!». لېكىن ۋاقتى-سائىتى كېلىپ، خۇدانىڭ ۋەدىسى بويىچە شۇ يىل ئىچىدە ئىسھاق تۇغۇلدى.

شۇنىڭ ئۈچۈن پاۋلۇسنىڭ بۇ خېتىدە، ئىسھاقنى «ھۆر ئايالنىڭ ئوغلى» ۋە «خۇدانىڭ ۋەدىسىدىن بولغان ئوغۇل» دەيدۇ؛ ئىسمائىلنى «دېدەكنىڭ ئوغلى» ياكى «ئەتلىك يولدا تۇغۇلغان ئوغۇل» دېگەن. دېمەك، ئىسمائىلنىڭ تۇغۇلۇشى ئىنساننىڭ خۇداغا تايانماي تىرىشچانلىقلىرىنىڭ نەتىجىسى ئىدى: —

(23-24) «دېيدەكتىن بولغان ئوغۇل «ئەت بىلەن» تۇغۇلغان؛ ھۆر ئايالدىن بولغان ئوغۇل بولسا خۇدانىڭ ۋەدىسى ئارقىلىق تۇغۇلغاندۇر. بۇ ئىككى ئىشنى بىر ئوخشىتىش دېگىلى بولىدۇ. بۇ ئىككى ئايال خۇدانىڭ ئىنسانلار بىلەن تۈزگەن ئىككى ئەھدىسىنىڭ ۋەكىلىدۇر. بىرىنچى ئەھدە سىناي تېغىدىن كېلىپ، دەرھەقىقەت باللىرىنى قۇللۇقتا بولۇشقا تۇغىدۇ؛ مانا ھەجەر ئۇنىڭغا ۋەكىلدۇر»

بىز ھازىر بۇ ئوخشىتىشنى تەھلىل قىلىمىز. دېمىسەكمۇ، «كونا ئەھدە»، يەنى تەۋرات قانۇنى مۇسانىڭ ۋاستىسى بىلەن ئىسرائىلغا سىناي تېغىدا تاپشۇرۇلغان.

(25-26) «دېمەك، ھەجەر بولسا ئەرەبىستاندىكى سىناي تېغىغا سىمۋول قىلىنىپ، يەنى بۈگۈنكى يېرۇسالېمغا ئوخشىتىلىدۇ؛ چۈنكى ئۇ شەھەر ۋە ئۇنىڭ باللىرى قۇللۇقتا تۇرماقتا. ئەمما يۇقىرىدىن ئەرشتىن بولغان يېرۇسالېم ھۆردۇر، ئۇ ھەممىمىزنىڭ ئانىسىدۇر».

ئۆزىنى خۇدانىڭ قانۇنىغا ئەمەل قىلالايمەن دەپ ھېسابلىغۇچى ئادەملەر ھەردائىم «ئەت»، يەنى ئىنسانىي تىرىشىشلارغا تايىنىدۇ. نەتىجىسى روھىي قۇللۇق، ئۈمىدسىزلىك، غېرىبلىك، بىمەنىلىك، دېمىقلىقتا بولۇپ ئىنتىلىشلا بولىدۇ، خالاس. پەقەت «ئەرشتىن تۇغۇلغان» («يۇھ.» 3:3نى، ئىزاھاتنى كۆرۈڭ)، ئۆز ئىچىدە خۇدانىڭ ھاياتى بولغانلار خۇدانى خۇرسەن قىلىپ ياشىيالايدۇ («رىم.» 1:8-10). «ئەرشتىن بولغان يېرۇسالېم» بولسا خۇدانىڭ مېھىر-شەپقىتىنىڭ تولۇق قانۇنىيەت-پرىنسىپىنى بىلدۈرىدۇ.

(27) «چۈنكى، مۇقەددەس يازمىلاردا مۇنداق يېزىلغان: —
«خۇشال بول، ئى پەرزەنت كۆرمىگەن تۇغماس ئايال!
تەنتەنە قىلىپ ياڭرات، تووْلا، ئى تولغاق تۇتۇپ باقمىغان!
— چۈنكى غېرىب ئايالنىڭ باللىرى ئېرى بار ئايالنىڭكىدىن كۆپتۇر!»

يەشايا پەيغەمبەر ئارقىلىق كەلگەن بۇ بېشارەت ئىسرائىلنىڭ ھەر تەرەپتە مېۋىلىك بولىدىغان — كۆپ پەرزەنت كۆرىدىغان، ئەمما ئەڭ مۇھىمى روھىي تەرەپتە مېۋىلىك بولىدىغان كەلگۈسىدىكى بىر كۈننى كۆرسىتىدۇ. ئەمما مۇشۇ يەردە، پاۋلۇس بۇ بېشارەتتىن

ئىنسانىي تىرىشىشلار ۋە ئىنسانىي كۈچ تۈگەپ ئاخىرلاشقىنىدىلا ئاندىن خۇدا ئۆز شان-شەرىپىنى ئايان قىلىپ ئىشلەيدۇ دېگەن تولۇق پرىنسىپنى كۆرسەتمەكچى. خۇدا «تۇغماس ئايال»غا، ھەتتا «غېرىپ، ئەرسىز ئايال»غا پەرزەنتلەرنى ئاتا قىلىدۇ! خۇدا ئاۋۋال بىزگە «قايتىدىن تۇغۇلۇش» بولغان مۆجىزىنى ياراتمىسا، بىز ئۆزىنى ھېچ خۇرسەن قىلالمايمىز! پاۋلۇس سۆزىنى داۋام قىلىدۇ: —

(28-29) «ئەمدى ئى قېرىنداشلار، ئىسھاق خۇدانىڭ ۋەدىسىدىن تۇغۇلغاندەك بىزمۇ خۇدانىڭ ۋەدىسى بويىچە تۇغۇلغان پەرزەنتلەرمىز. لېكىن ئۇ چاغدا «ئەتلەردىن تۇغۇلغان» بالا «روھتىن تۇغۇلغان» بالىغا زىيانكەشلىك قىلغىنىدەك، ھازىر شۇنداق بولىدۇ».

پاۋلۇسنىڭ بۇ ئاخىرقى بايانى ئىسھاق تۇغۇلغاندىن كېيىن بولغان ۋەقەلەرنى كۆزدە تۇتىدۇ. ئىسھاقنىڭ ئاكىسى ئىسمائىل ئىنىسىنىڭ ئورنىدىن ھەسەت قىلاتتى، شۇنداقلا ئۇنىڭدىن خېلى چوڭ ۋە كۈچلۈك ئىدى. ئۇ دائىم ئىنىسىنى مازاق قىلاتتى. بۇ ئىش جامائەتلەر كۆرگەن ئەھۋالغا ئوخشاپ كېتىدۇ؛ دەسلەپتە جامائەتلەرگە قارشى زىيانكەشلىك قوزغىغۇچىلارنىڭ كۆپ بىر قىسمى يەھۇدىيلار ئىدى. زىيانكەشلىكنىڭ سەۋەبى ئىنتايىن ئاددىي بولۇپ — ھەسەتخورلۇق ئىدى! ئۇلار ھەسەتخورلۇق قىلىپ «بۇ يات ئەللىكلەر نېمىشقا شۇنداق بەختلىك، نېمە ئۈچۈن ئۇلار خۇدانىڭ ئۆزى تاللىۋالغان خەلقى بولغان بىزلەرگە ئەسىرمۇئەسىر تاپشۇرغان قىممەتلىك ۋەدىلىرىگە مىراسخور بولدۇق دېگۈچى بولالايدۇ؟! ئۇلار بەرىبىر پەقەت يات ئەللەردىن، بۇتپەرەس تۇغۇلغانلار، خالاس! ئۇلارنىڭ نىجاتقا ئېرىشىش ھوقۇقى يوقتۇر!...» دەيدۇ.

(30) «لېكىن مۇقەددەس يازمىلاردا نېمە دېيىلگەن؟ ئۇنىڭدا: «سەن بۇ دېدەكنىڭ ئوغلى بىلەن قوشۇپ ھەيدىۋەت! چۈنكى دېدەكتىن تاپقان ئوغۇل ھەرگىز ھۆر ئايالدىن بولغان ئوغۇل بىلەن مىراسقا ئورتاق بولمايدۇ!» دەپ پۈتۈلگەن».

سارah ئىسمائىلنىڭ ئىسھاققا بولغان مۇئامىلىسىنى كۆرۈپلا ئىبراھىمدىن يۇقىرىقىدەك سۆزلەر بىلەن («يار.» 10:21) ھەجەر ۋە ئىسمائىلنى كەتكۈزۈۋېتىشنى ئۆتۈندى. ئىبراھىمنىڭ قولى ۋەھالەنكى ئۇنداق قىلىشقا بارمىدى. لېكىن كۈتۈلمىگەن يەردىن خۇدا

ئۇنىڭغا: «ئايالىڭنىڭ سۆزىگە كىرگىن» دېگەن ۋەھيىنى كۆرسەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھەججەرنى ئوغلى بىلەن چۆل-باياۋان يولىغا سالدى.

بىز بۇنىڭدىن ئالغان روشەن پرىنسىپ بولسا، «قانۇن»غا ۋە ئۇنىڭغا قارايدىغان تىرىشىشلارغا تايىنىدىغان قىلچىلىك ئىز-پۇراقنىمۇ ھاياتىمىزدىن ھەيدىۋېتىشىمىز زۆرۈردۇر. پەقەت ئاشۇ يولدا «مەسىھ بىزنى ھۆرلۈكتە ياشىسۇن دەپ»، ۋۇجۇدقا كەلتۈرگەن ئازادلىقتا ياشايمىز.

مۇشۇ يەردە بۇ ۋەقە توغرۇلۇق ئېيتمىزكى، خۇدا ئەسلىدە ھەججەرگە ئېيتقان: «سېنىڭ ئوغلۇڭمۇ ئۇلۇغ بىر ئەلنىڭ ئاتىسى بولىدۇ» دېگەن ۋەدىسىدە چىڭ تۇردى ۋە ئۇلاردىن خەۋەر ئالدى. ۋاقتىنىڭ ئۆتۈشى بىلەن ئىسمائىل بىجىرىم ئۆسۈپ ئەرەب ئەللىرىنىڭ ئەجدادى بولۇپ چىقتى.

خۇلاسە: ــ

(1:5-31:4) «ئەمدى، قېرىنداشلار، بىز دېدەكنىڭ ئەمەس، بەلكى ھۆر ئايالنىڭ پەرزەنتلىرىدۇرمىز. مەسىھ بىزنى ئەركىنلىكتە ياشىسۇن دەپ ھۆر قىلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭدا تاپان تىرەپ تۇرۇڭلار ۋە قۇللۇقنىڭ بويۇنتۇرۇقىغا قايتىدىن قىسىلىپ قالماڭلار!».
ئامىن!

3:5 «مەن خەتنىنى قوبۇل قىلغان ھەربىر كىشىگە يەنە ئاگاھلاندۇرۇپ ھەقىقەتنى ئېيتىپ قويايكى، ئۇلارنىڭ تەۋراتتىكى بارلىق ئەمر-بەلگىلىمىلەرگە تولۇق ئەمەل قىلىش مەجبۇرىيىتى باردۇر».

بۇ قورقۇنچلۇق باياندۇر ۋە دەرۋەقە قەستەن شۇنداق بولسۇن دەپ ئېيتىلغان. ئەمما ئوقۇرمەنلەر شۇنىڭغا دىققەت قىلىشى كېرەككى، بۇ بايان خەتنىنى قوبۇل قىلىپ نىجاتقا ئېرىشەي دېگەنلەرگە، ياكى شۇنداق قىلىپ ئۆز نىجاتىمغا «ئارتۇق بىر ئىش قوشاي» دېگەنلەرگە ئېيتىلىدۇ. قايتىلايمىز: مەسىھنىڭ قۇربانلىقىدىن باشقا ھېچنەرسە ئىنسانلارنىڭ گۇناھى ئۈچۈن بەدەل تۆلىيەلمەيدۇ ۋە شۇنداقلا خۇدانىڭ ئۆز روھىنىڭ

ئىنساندا ياشىغىنىدىن باشقا خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان مېۋىلەر بولمايدۇ. بىرسى: «مەن ئۆزۈم تىرىشىپ ھەققانىي ئادەم بولاي» دەپ خىيال قىلسا، ئەمدى ئۇنىڭغا ھەقىقىي ھەققانىيلىقنى كۆرسىتىدىغان بىردىنبىر ھەققانىي قانۇن بولسا تەۋرات قانۇنىدۇر. ئۇنداق كىشى ئۆزىگە: «ھەققانىي ئادەم بولاي» دېگەن مەقسىتىدە خەتنىنى قوبۇل قىلغان بولسا پەقەت تەۋرات قانۇنىنىڭ ئاشۇ تەلىپىگە ئەمەل قىلىپلا قالماي، بەلكى ئۇنىڭ بارلىق ئەمر-بەلگىلىمىلىرىگە ئەمەل قىلىشى كېرەك؛ شۇنداق قىلىپ باقىقان ۋە مەڭگۈگىچە شۇنداق قىلىشىنىڭ مۇمكىنچىلىكى بار بولغان بىردىنبىر كىشى مەسىھ ئۆزىدۇر.

مۇسۇلمانچە ئەنئەنە پەقەت ئەرەبلەرنىڭكىگە ئەگىشىدۇ، ئۇلار بولسا ئۇنى ئىسمائىلدىن قوبۇل قىلغان، ئىسمائىل ئاتىسى ئىبراھىمدىن قوبۇل قىلغان. گۆدەك باللارنىڭ شۇ مۇسۇلمانچە ئەنئەنىگە ئەگىشىپ خەتنە قىلىنىشىدا ئەينى ۋاقىتتا ھېچقانداق تاللاش يولى بولمىغان، ئەلۋەتتە. لېكىن ھېچكىم خەتنە قىلىنغىنىم خۇدا ئالدىدا مېنىڭ پاكىز ئادەم بولۇشۇمغا ئەسقاتىدۇ ياكى ياردەم بېرىدۇ، دېگەن خىيالدا بولمىسۇن. ئۇنداق خام خىيال ئادەمنى دوزاخقا ئېلىپ بارىدۇ.

«چۈنكى مەسىھ ئەيسادا نە خەتنىلىك نە خەتنىسىزلىك دېگەنلەر كۆچكە ئىگە ئەمەستۇر؛ بىردىنبىر كۆچكە ئىگە بولىدىغىنى پەقەت يېڭى بىر يارالغۇچىدۇر» (15:6).